

6

жніўня 1996 г.
аўторак, №№ 195—196
(22998—22999)

ЗВЯЗДА

РОЗГАЛАС

ЖНІВО-96

Выбарачныя праверкі паказалі высокі ўзровень вільготнасці збожжа сёлетняга ўраджаю

Паводле даных, атрыманых карэспандэнтам «Звязды» са штаба па ўборцы пры Міністэрстве сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання, вільготнасць збожжа сёлетняга ўраджаю зараз даволі высокая. Так, па Гродзенскай вобласці яна складае прыкладна 40—45 працэнтаў, па Мінскай — ад 36 (Старадарожскі раён) да 48 працэнтаў (Вілейскі раён). На Магілёўшчыне вільготнасць збожжа вагаецца ў межах 30—40 працэнтаў. Невялікая яна ў Брэсцкай вобласці — ад 14 да 16 працэнтаў і Гомельскай — 15—18 працэнтаў.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

**«ГАРАЧЫ» ТЭЛЕФОН
«ЗВЯЗДЫ» —**

268-28-72

**«ГРОШЫ ПЛАЦЯЦЬ
ЗА ЗРОБЛЕНАЕ,
А НЕ ЗА
ПРАСТОЙ...»**

Сярод уражальных прыкладаў з затрымкай заробатнай платы ў апошнія месяцы — славуці Бела-ВАР. Спаквалі грошы ўсё ж пачалі выплачваць. Відэаочна, сваю ролю тут адыгралі невялікія хваляванні, што адбыліся на прадпрыемстве. Але трэба заўважыць і наступную акалічнасць (і што цікава, выклаў яе не хтосьці з кіраўнікоў, а звычайныя радавыя рабочыя). І вось яе змест: «Грошы плацяць за зробленае, а не за прастой...» Сапраўды, змяншаецца вытворчасць, прадукцыя не знаходзіць пакупніка, а мы ўсё хочам атрымліваць ранейшую стабільную зарплату.

У апошнія дні часта званілі з Мінскага завода аўтамабільных ліній. Былі затрымка з выплатай чэрвеньскай зарплаты. Выдавалі нават паўную частку (да 30 працэнтаў) заробку. Зараз усё нармальна. Як нам патлумачылі на прадпрыемстве, грошы людзям выплачаны. У тым ліку і тым, хто пайшоў у водпуск. Затрымкі з ліпеньскай зарплатай (днямі пачнецца яе выплата) не павінна быць.

Быў званок і з вёскі Пухавічы, ад рабочага Пухавіцкага прадпрыемства воднай сістэмы. Маўляў, затрымліваюць зарплату за май, толькі што выдалі за красавік. Ізноў жа, як мы высветлілі, сітуацыя нармалізавалася. Даўгі па зарплате ліквідуюцца. А днямі гэтае адно са старэйшых прадпрыемстваў у сістэме меліярацыі адзначыла свой паўвекавы юбілей. Знайшліся грошы і на каштоўныя падарункі людзям, і на прэміі. Будзем спадзявацца, што справы ў меліяратараў наладзяцца.

Амаль што не турбуе «Звязду» глыбіня — нашы асноўныя чытачы. Мажліва, гарачая пара, жніво не пакідаюць у працаўнікоў часу на званкі. А магчыма... Як паведамілі нам у Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання, заплычанасць па зарплате ў аграпрамысловым комплексе ліквідуюцца. Найперш — за кошт грошай, выдзеленых дзяржавай пад будучы ўраджай.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Востраў Памяці на рацэ нашых слёз

**У Мінску адбылося
адкрыццё храма-помні-
ка воінам-інтэрнацыя-
налістам, загінуўшым у
Афганістане**

Калі метрамом адлічвае імгненні смутку, а шэры камень помніка патамае ў кветках, калі ўгадваеш пра тых, хто зминуў на далёкіх перавах ці вярнуўся з той вайны калектам, — выразна разумеш, што ўсе мы перад памяццю аднолькавыя, як тыя слязіны, што набягаюць у гэтую хвіліну.

На шэрым камені надпіс: «Сынам, загінуўшым у Афганістане, узведзены гэты храм-помнік па даручэнню беларускіх маці, якія не жадаюць, каб зло панавала ні на сваёй, ні на чужой зямлі».

Вакол белых сцен храма застылі бронзавыя постаці жанчын — іх нібы сабрала сюды агульная бяда і агульная адказнасць за будучыню.

На адкрыццё помніка з'ехаліся дэлегацыі бацькоў загінуўшых салдат з усёй Беларусі, сябры-аднапалчане, тыя, хто чакаў і не дачакаўся дома. Невялічкі востраў сярод Свіслачы не здолеў умясціць усіх гасцей і гараджан, таму тысячы людзей сабраліся на беразе ракі, непадалёку ад сцен храма-помніка. Усе яны памятаюць тую вайну, якая ўвайшла ў нашу гісторыю цяжкімі стратамі і горкімі наступствамі.

На цырымоніі прысутнічалі старшыня Вярхоўнага Савета Сямён Шарэцкі і яго намеснікі Васіль Новікаў і Генадзь Карпенка, віцэ-прэм'ер Уладзімір Русакевіч, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў Беларусі, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, а таксама былы міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Сяргей Сакалоў.

«... Гэта вайна ўварвалася ў нашу жыццё па волі палітыкаў, змяніўшы лёс цэлага пакалення. Якімі б ні былі палітычныя ацэнкі гэтай вайны, усім сёння зразумела, што салдаты і афіцэры, якія прайшлі дарогамі Афганістана, свой абавязак выканалі сумленна... Я яшчэ раз пацверджваю, што ні адзін салдат нашай рэспублікі не будзе ваяваць, а гэта значыць і гінуць у чужых краях. Хопіць. Наваяваліся...» — гэта словы з прамовы Прэзідэнта

А. Лукашэнка, сказанай у час адкрыцця помніка. Можна было б прывесці яшчэ шмат чаго, што казалі тут самі воіны-«афганцы», іх бацькі, маладыя воіны сённяшняй Беларусі, — але ўсе гэтыя словы пра адно і тое ж: пра нашу памяць аб загінуўшых. Амаль трыццаць тысяч грамадзян Беларусі прайшлі праз афганскую вайну, семсот семдзесят адзін воін загінуў на ёй.

Дзевяць гадоў збіралі людзі грошы на будаўніцтва гэтага помніка. Цяжка пералічыць усе цяжасці, якія ўзніклі на шляху бацькоў загінуўшых воінаў, аўтара праекта скульптура Ю.

Паўлава, усіх добраахвотных памочнікаў увасаблення задумы ўзвесці помнік на востраве сярод ракі.

Сёння шмат робіцца, каб воіны-інтэрнацыяналісты ўсіх мінулых войнаў не былі забыты. Нарэшце з'явіўся ў календары дзень воіна-інтэрнацыяналіста, прынята пастанова аб матэрыяльнай падтрымцы сем'яў загінуўшых, інвалідаў, створана міждзяржаўная комплексная медыка-сацыяльная праграма аховы здароўя і рэабілітацыі воінаў-інтэрнацыяналістаў і членаў іх сем'яў, якая зацверджана Саветам кіраўнікоў урадаў СНД.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ВІНШАВАННІ ПРЕЗІДЭНТА

**Намесніку прэм'ер-міністра Рэспублікі
Беларусь Гаркуну Уладзіміру Гіляравічу**

Паважаны Уладзімір Гіляравіч!

Прыміце мае шчырыя віншаванні са знамянальнай падзеяй у Вашым жыцці — 50-годдзем з дня нараджэння.

Вы прайшлі складаны шлях ад радавога спецыяліста гаспадаркі да буйнога кіраўніка рэспубліканскага маштабу, здабылі заслужаны аўтарытэт і павагу працаўнікоў палёў і фермаў. Вас вызначаюць сапраўды рэдкая працавітасць, высокі прафесіяналізм і талент арганізатара, якія так высока цэняцца ў гэты няпросты час.

Узначальваючы адзін з найбольш адказных участкаў эканомікі — аграпрамысловы комплекс, Вы настойліва і паслядоўна ажыццяўляеце курс на вывад сельскай гаспадаркі з крызісу, яе рэфарміраванне, забеспячэнне выпуску высака якаснай прадукцыі і забеспячэнне нашага насельніцтва паўнацэннымі прадуктамі харчавання.

У дзень юбілею жадаю Вам, Уладзімір Гіляравіч, моцнага здароўя, сямейнага шчасця, новых працоўных поспехаў на карысць нашай Айчыны.

З павагай Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

**Міністру замежных спраў Рэспублікі
Беларусь Сянько Уладзіміру Лявонавічу**

Паважаны Уладзімір Лявонавіч!

Сардэчна віншую Вас з 50-гадовым юбілеем. Рад адзначыць, што за час работы міністрам замежных спраў Рэспублікі Беларусь Вы ўнеслі значны ўклад ва ўмацаванне яе міжнародных пазіцый і аўтарытэту. Спадзяюся, што, працягваючы плённа працаваць на гэтай высокай пасадзе, Вы будзеце ініцыятарам многіх добрых спраў у знешняй палітыцы нашай дзяржавы.

Шчыра жадаю Вам, Уладзімір Лявонавіч, моцнага здароўя, многіх гадоў актыўнага жыцця на карысць нашай Айчыны.

З павагай Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

5 жніўня 1996 г.

КАЛІ ГАРАЦЬ

«КАРАБЛІ ПАЛЁЎ»...

Не ў прыклад папярэднім годам, сёлета па стану на 1 жніўня ў гаспадарках краіны падчас уборачных работ не было зарэгістравана ніводнага выпадку ўзгарання камбайнаў.

Як паведамілі ў Дзяржаўнай інспекцыі па ахове працы, транспартнай і пажарнай бяспекі Мінсельгасхарча, летась на гэты ж перыяд было зарэгістравана 20 выпадкаў узгарання камбайнаў падчас работы, якія скончыліся частковым або поўным знішчэннем тэхнікі. Па словах намесніка начальніка інспекцыі Аляксея Калеснікава, асноўнымі прычынамі пажараў былі няспраўнасць электрычнай праводкі, несвоечасовая ачыстка малалітных механізмаў ад нацёкаў масла і рэшткаў саломы, а таксама слабая прафесіянальная падрыхтоўка працуючых экіпажаў. Натуральна, што камбайн — надзвычай каштоўная па сённяшнім часе машына, таму, улічваючы даўнюю трывожную статыстыку, сёлета адпаведныя органы нагляду ўдзялілі шмат увагі прафілактыцы ўзгаранняў у гаспадарках як налярададні жыва, так і падчас яго. Плён у выглядзе зэканоменых народных сродкаў несумненны. Ці пройдзе ўборка збожжавых цалкам без стратаў тэхнікі?

Сяргей РАСОЛЬКА.

XXVI ЛЕТНІЯ
АЛІМПІЙСКІЯ ГУЛЬНІ

**ВЫНІКОВАЯ ТАБЛІЦА
РАЗМЕРКАВАННЯ 271
КАМПЛЕКТА ЎЗНАГОРОД**

п/п	Краіна	Золата	Сярэбро	Бронза	Усяго
1.	ЗША	44	32	25	101
2.	Расія	26	21	16	63
3.	Германія	20	18	27	65
4.	Кітай	16	22	12	50
5.	Францыя	15	7	15	37
6.	Італія	13	10	12	35
7.	Аўстралія	9	9	23	41
8.	Куба	9	8	8	25
9.	Украіна	9	2	12	23
10.	Паўднёвая Карэя	7	15	5	27
11.	Польшча	7	5	5	17
12.	Венгрыя	7	4	10	21
13.	Іспанія	5	6	6	17
14.	Румынія	4	7	9	20
15.	Нідэрланды	4	5	10	19
16.	Грэцыя	4	4	0	8
17.	Чэхія	4	3	4	11
18.	Швейцарыя	4	3	0	7
19.	Данія	4	1	1	6
20.	Турцыя	4	1	1	6
21.	Канада	3	11	8	22
22.	Балгарыя	3	7	5	15
23.	Японія	3	6	5	14
24.	Казахстан	3	4	4	11
25.	Бразілія	3	3	9	15
26.	Новая Зеландыя	3	2	1	6
27.	ПАР	3	1	1	5
28.	Ірландыя	3	0	1	4
29.	Швецыя	2	4	2	8
30.	Нарвегія	2	2	3	7
31.	Бельгія	2	2	2	6
32.	Нігерыя	2	1	3	6
33.	КНДР	2	1	2	5
34.	Алжыр	2	0	1	3
35.	Эфіёпія	2	0	1	3
36.	Вялікабрытанія	1	8	6	15
37.	Беларусь	1	6	8	15
38.	Кенія	1	4	3	8
39.	Ямайка	1	3	2	6
40.	Фінляндыя	1	2	1	4
41.	Інданезія	1	1	2	4
42.	Югаславія	1	1	2	4
43.	Іран	1	1	1	3
44.	Славачка	1	1	1	3
45.	Арменія	1	1	0	2
46.	Харватыя	1	1	0	2
47.	Партугалія	1	0	1	2
48.	Тайланд	1	0	1	2
49.	Бурундзі	1	0	0	1
50.	Коста-Рыка	1	0	0	1
51.	Эквадор	1	0	0	1
52.	Ганконг	1	0	0	1
53.	Сірыя	1	0	0	1
54.	Аргенціна	0	2	1	3
55.	Намібія	0	2	0	2
56.	Славенія	0	2	0	2
57.	Аўстрыя	0	1	2	3
58.	Малайзія	0	1	1	2
59.	Малдова	0	1	1	2
60.	Ўзбекістан	0	1	1	2
61.	Азербайджан	0	1	0	1
62.	Багамскія астравы	0	1	0	1
63.	Латвія	0	1	0	1
64.	Філіпіны	0	1	0	1
65.	Замбія	0	1	0	1
66.	Тайвань	0	1	0	1
67.	Тонга	0	1	0	1
68.	Грузія	0	0	2	2
69.	Марока	0	0	2	2
70.	Трынідад і Табага	0	0	2	2
71.	Індыя	0	0	1	1
72.	Ізраіль	0	0	1	1
73.	Літва	0	0	1	1
74.	Мексіка	0	0	1	1
75.	Манголія	0	0	1	1
76.	Мазамбік	0	0	1	1
77.	Пуэрта-Рыка	0	0	1	1
78.	Туніс	0	0	1	1
79.	Уганда	0	0	1	1

(Глядзі 4-ю стар.)

ПАЛІТЫКІ СВЕТУ ВІТАЮЦЬ НЕЗАЛЕЖНУЮ БЕЛАРУСЬ

Дзень незалежнасці Беларусі, які наша краіна нядаўна адсвяткавала, прадэманстравалі вялікую цікавасць сусветнай грамадскасці да маладой незалежнай дзяржавы. На імя Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі прыйшлі сотні цёплых прывітаньняў і тэлеграм ад кіраўнікоў дзяржаў, міжнародных арганізацый, вядомых палітычных дзеячаў. БЕЛТА працягвае знаёміць чытачоў са святончай поштай, што паступіла на адрас кіраўніка дзяржавы з нагоды 6-й гадавіны з дня прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце.

БУТРАС ГАЛІ ЖАДАЕ КРАІНЕ ПРАЦВІТАННЯ, А ПАПА РЫМСКІ БЛАГАСЛАВЛЯЕ БЕЛАРУСКІ НАРОД

Найлепшыя пажаданні з нагоды Дня незалежнасці Рэспублікі Беларусь перадаў генеральны сакратар ААН Бутрас Бутрас Галі. У прывітанні, атрыманым з Нью-Йоркской штаб-кватэры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, падкрэслівалася, што «цвёрдая прыхільнасць Рэспублікі Беларусь і іншых краін — членаў ААН да прынцыпаў і духу яе статута, якая была пацверджана іх лідэрамі ў час святкавання 50-й гадавіны ААН, павысіць эфектыўнасць гэтай сусветнай арганізацыі ў якасці інструмента ўмацавання міру, развіцця дэмакратыі і справядлівасці і паляпшэння дабрабыту, да якога імкнуча людзі ва ўсім свеце».

З цэнтра духоўнага свету Еўропы — Ватыкана — прыйшло віншаванне з нагоды нацыянальнага свята ад папы рымскага Іаана Паўла II. Кіраўнік каталіцкай царквы пажадаў умацавання дзяржаўных інстытутаў для аб'яднання краіны і пабудовы грамадства салідарнасці і суверэнітэту, павышэння значнасці культурных каштоўнасцей, паслаў усім жыхарам Беларусі Божэе благаслаўленне.

КРАІНЫ СНД — ЗА ДРУЖБУ І СУПРАЦОЎНІЦТВА

Ад імя азербайджанскага народа міру, шчасця і працвітання Беларусі пажадаў Прэзідэнт гэтай краіны Гейдар Аліеў. Ён запэўніў свайго беларускага калегу, што вузлы дружбы і супрацоўніцтва паміж Азербайджанскай Рэспублікай і Рэспублікай Беларусь будуць і ў далейшым развівацца ў імя працвітання нашых народаў.

Свае сардэчныя віншаванні і добрыя пажаданні беларускаму народу выказаў у тэлеграме Прэзідэнт Таджыкістана Эмамалі Рахмонаў. Ён выказаў пагадненасць у тым, што таджыкско-беларускія адносіны традыцыйнай брацкай дружбы і ў далейшым будуць паглыбляцца як на двухбаковай аснове, так і ў рамках Садружнасці, напэўняючыся ясна новым зместам.

Ад імя народа Казахстана і ад сябе асабіста віншаванне з нацыянальным святам — Днём незалежнасці — накіраваў Прэзідэнту Беларусі кіраўнік рэспублікі Нурсултан Назарбаеў. У яго тэлеграме падкрэслівалася, што адносіны дружбы і супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі, якія ідуць курсам інтэграцыі, будуць і ў далейшым развівацца паспяхова.

«З нагоды нацыянальнага свята прыміце ад народа Малдовы пажаданні шчасця і працвітання беларускаму народу», — піша Прэзідэнт краіны Мірча Снегур. Ён таксама выказаў упэўненасць, што малдова-беларускія адносіны, якія характарызуюцца дынамічным развіццём, будуць яшчэ мацнейшымі.

З 36-й гадавіны незалежнасці Рэспублікі Беларусь павіншаваў і Сапармурат Ниязав, Прэзідэнт Туркменістана. Ад імя брацкага туркменскага народа ён пажадаў вялікіх поспехаў, працвітання і дабрабыту нашай краіне.

ДАЛЁКАЕ ЗАМЕЖЖА СТАНОВІЦЦА БЛІЖЭЙ

Ад імя індыйскага кіраўніцтва і народа гэтай дзяржавы Аляксандра Лукашэнку павіншаваў Прэзідэнт Індыі Шанкар Даял Шарма. У святончай тэлеграме, у прыватнасці, адзначалася: «Індія і Беларусь падтрымліваюць адносіны дружбы і супрацоўніцтва. Мы з неадарваным чаканнем далейшага паглыблення і расшырэння сувязей на карысць нашых двух народаў».

З нагоды нацыянальнага свята — Дня незалежнасці Беларусі — у адрас кіраўніка дзяржавы паступілі таксама прывітанні ад Прэзідэнта Фінляндскай Рэспублікі Марці Антысвары, Прэзідэнта Рэспублікі Кіпр Глафкоса Клірыдыса, Прэзідэнта Турэцкай Рэспублікі Паўночнага Кіпра Раўфа Дэнкаша.

З пажаданнямі прагрэсу і міру да Аляксандра Лукашэнкі звярнуліся лідэры шэрага арабскіх краін: рэгент Іарданскага Хашыміцкага Каралеўства Эль Хасан Бін Талаль, эмір Дзяржавы Кувейт Джабер аль-Ахмед аль-Джабер ас-Сабах, Прэзідэнт Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў Заід бен Султан Аль Нахьян.

Тэлеграмы з пажаданнямі працвітання і шчасця прыслалі на імя Аляксандра Лукашэнкі Прэзідэнт Рэспублікі Харватыя Франько Туджман і Прэзідэнт Чэшскай Рэспублікі Вацлаў Гавел.

БЕЛТА.

Востраў Памяці на рацэ нашых слёз

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Сёння ён яшчэ вельмі маленькі, гэты востраў Памяці. Ці стане ён вартым бязмернага гора, прынесенага афганскаю вайною? Ці стане ён вартым вялікіх урокаў той вайны?

Гэта залежыць ад нас.

Яўген ПЯСЕЦКІ, фота аўтара.

КОЛЬКІ ЛЬГОТНІКАЎ ПЕРАВОЗЯЦЬ ЭЛЕКТРЫЧКІ?

Не сакрэт, што далёка не адна катэгорыя грамадзян карыстаецца сёння рознага роду льготамі пры паездках у грамадскім транспарце: пенсіянеры, студэнты, супрацоўнікі праваахоўных органаў і інш. Дарэчы, гэта не лічачы звычайных «зайцоў», якіх апошнім часам стала значна больш, чым у папярэднія гады.

Якую ж колькасць трывяльных, а таксама «ўзаконеных» безбiletнікаў перавозіць, скажам, Беларуская чыгунка на прыгарадным напрамку зносінаў — бадай, адным з самых папулярных па прычыне свайго таннасці і зручнасці?

Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» начальнік вакзала «Станцыя Мінск-Пасажырскі» Уладзімір Рыгараў, дакладную лічбу льготнікаў (а тым больш «зайцоў») вызначыць немагчыма. Тым не менш, усюсю яе можна ўстанавіць, праналізававшы колькасць прададзеных за апошні час білетаў. Так, калі ў маі 1993 года (на гэты час прыпаў пік пасажырскіх

перавозак на прыгарадным напрамку) праз касу было рэалізавана 919 тысяч білетаў, то ўжо ў маі 1994 года — 771 тысяча. Яшчэ праз год пасажырапакет скараціўся да 648,5 тысячы, а ў маі бягучага года (пасля прадстаўлення прэзідэнцкім указам права бясплатнага праезду пенсіянерам) наогул склаў 531,5 тысячы. Гаварыць аб тым, што пасажыраў адпужвае кошт праезду, не даводзіцца. На сённяшні дзень карыстацца электрычкай (1.200 рублёў за адну зону, або за 10 км) больш выгадна, чым аўтатрансфартам. Атрымліваецца, што розніца паміж колькасцю пасажыраў, якія набывалі білеты тры гады таму і зараз, — і ёсць лічба льготнікаў і безbiletнікаў. Прычым прыкладная па мінімуму. Ува што гэтая сітуацыя выліваецца для чыгуны — здагадацца няцяжка. Толькі па аднаму мінскаму аддзяленню чыгуны страты ад прыгарадных перавозак выліваюцца штомесяц мільярдамі рублёў...

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫЯ М. МЯСНІКОВІЧА Ў МАСКВЕ

У мінулую суботу ў памяшканні Інтэрфакса адбылася прэс-канферэнцыя кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь М. Мясніковіча.

Пачынаючы сустрэчу з журналістамі вядучых расійскіх газет, радыё і тэлебачання, ён паведаміў, што знаходзіцца ў Маскве з рабочым візітам, вынікамі якога цалкам задаволены. У прыватнасці, спадар Мясніковіч сказаў: «Я сустракаўся з прэм'ер-міністрам Расійскай Федэрацыі В. Чарнамырдзіным, кіраўніком Адміністрацыі Прэзідэнта А. Чубайсам, з намеснікамі кіраўніка ўрада і некаторымі міністрамі. Я ўпэўніўся, што для Расіі яе кіраўніцтва, для ўсяго народа неабавязка, якія працэсы адбываюцца ў Рэспубліцы Беларусь. Мяне радуе тое, што выказана не толькі зацікаўленасць, але і прапанаваны актыўны ўдзел у вырашэнні тых ці іншых задач, як гаворыцца, не толькі словам, але і справай. Гэта датычыцца і рэалізацыі дамоў аб супольнасці і аб механізмах кансультацый, механізмах выпрацоўкі і прыняцця канкрэтных рашэнняў, каб у інтарэсах справы не ісці на нейкія парушэнні ў заканадаўстве нашых краін. Нашы дзяржавы суверэнныя, незалежныя, і ўсе пытанні інтэграцыі трэба вырашаць цывілізавана, у рамках закона».

Што датычыцца эканамічных праблем, працягваў М. Мясніковіч, то яны былі прадметам двухбадайнай размо-

вы з А. Чубайсам. ...Павінны быць сінхронізаваны агульныя крокі і уніфікавана заканадаўчая база. Не выпадкова мы распрацавалі ў сабе спецыяльную праграму з комплексам мераў па эканоміцы на другое паўгоддзе 1996 года і на 1997 год. Гэту праграму і пералік мераў я пакінуў ва ўрадзе Расійскай Федэрацыі. Мы дамовіліся, што ў самых сцільных тэрмінах атрымаем водгукі вядучых міністэрстваў і спецыялістаў у Маскве, што трэба будзе, на іх погляд, дапоўніць і змяніць у нашых прапановах па рэфарміраванню эканомікі».

На пытанне аб удзеле беларускага Прэзідэнта А. Лукашэнкі ва ўрачыстасцях з нагоды інаўгурацыі Б. Ельцына ў Крамлі Міхал Уладзіміравіч прайнфармаваў журналістаў, што беларускі Прэзідэнт ужо атрымаў афіцыйнае запрашэнне ад расійскага Прэзідэнта. «Напярэдадні ў прэзідэнтаў запланавана рабочая сустрэча. Яна адбудзецца 8 жніўня. Невядома, колькі яна працягнецца, але гэта будзе не пратакольная сустрэча», — заявіў М. У. Мясніковіч. На прэс-канферэнцыі прысутнічаў пасол Беларусі ў Расійскай Федэрацыі В. Даніленка.

Леанід ФАДЗЕЕВ.

УКАЗ ПРЕЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 279

Аб адстаўцы Г. П. Бадзевы

У адпаведнасці з пунктам 4 часткі першай артыкула 100 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь прыняць адстаўку міністра эканомікі Рэспублікі Беларусь Бадзевы Георгія Пятровіча.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

5 жніўня 1996 г. г. Мінск.

УКАЗ ПРЕЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 280

Аб адстаўцы Л. Г. Сініцына

У адпаведнасці з пунктам 4 часткі першай артыкула 100 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь прыняць адстаўку намесніка прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Сініцына Леаніда Георгіевіча.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

5 жніўня 1996 г. г. Мінск.

СЯМЁН ШАРЭЦКІ ПААБЯЦАЎ АМЕРЫКАНСКІМ ІНВЕСТАРАМ ПАДТРЫМКУ ЗАКАНАДАЎЦАЎ

«Наша маладая суверэнная дзяржава трывала ўзяла курс на развіццё рыначных адносін. Перафразоўваючы вядомыя словы, можна сказаць, што дэмакратыя і рынак прыйшлі ў нашу краіну надоўга і ўсё ўстае», — з такімі словамі да замежных бізнесменаў звярнуўся кіраўнік Вярхоўнага Савета Беларусі Сямён Шарэцкі, які прысутнічаў 1 жніўня на пасяджэнні прадстаўнікоў Амерыканскай гандлёвай палаты ў Мінску.

Спікер беларускага парламента адзначыў, што эканамічныя законы універсальныя і аднолькава дзейнічаюць ва ўсіх краінах свету. Таму, лічыць Сямён Шарэцкі, «нам не трэба прыдумваць веласіпед, а неабходна прыстасаваць рыначныя ідэі да рэальнага жыцця».

Звяртаючыся да прадстаўнікоў амерыканскіх кампаній, якія прысутнічалі ў зале, кіраўнік Вярхоўнага Са-

вета запэўніў, што «заканадаўчая ўлада будзе і ў далейшым рабіць усё для таго, каб стварыць спрыяльныя ўмовы для людзей, якія дапамагаюць эканоміцы рэспублікі ўстаць на ногі». Сведчанне гэтаму — шэраг законаў і паправак, прынятых парламентам за апошнія некалькі месяцаў.

Пасля абмену прывітальнымі прамовамі прысутныя пачалі абмеркаванне канкрэтных заканадаўчых актаў, якія, на думку амерыканскіх бізнесменаў, трэба змяніць для таго, каб у замежных інвестараў з'явілася ўпэўненасць у захаванасці капіталаў, укладзеных у беларускую эканоміку. Сямён Шарэцкі выслушаў думку членаў Амерыканскай гандлёвай палаты і паабяцаў зрабіць канкрэтныя высновы з паведзенай «карыснай і патрэбнай дыскусіі».

Вадзім МІЛІЦЫН, БЕЛТА.

АДНЫМ СКАЗАМ

● Адказны час зараз не толькі ў абітурыентаў: у рэспубліцы пачалася атэстацыя старшын раённых і гарадскіх выканкомаў, іх намеснікаў, кіраўнікоў упраўленняў і аддзелаў абласной выканаўчай улады — сёваасаблівых экзамен мае на мэце высветліць узровень адакцыі і культуры, здольнасць працаваць з калектывам, недахопы і, наадварот, «плюсы» кіруючых кадраў.

● Упершыню за апошнія гады на Беларусі аднаўляецца рэспубліканскае спартыўнае горадзішча за лепшых дасягненняў на жыве — у прыватнасці, прысуджаецца 12 першых месцаў механізатарам: камбайнерам, якія атрымліваюць самыя высокія намяроты, будуць прэміраваны легкавымі аўтамабілямі, а іх памочнікі — матацыкламі.

● А вось практыка работ студэнцкіх будаўнічых атрадаў аказалася забытай: на тэрыторыі Беларусі сёлета не працуе ні адзін СБА, затое 450 студэнтаў накіраваліся ў Прыднястроўе, каля 800 — на Стаўраполле, 200 — у Крым.

● 10 жніўня адкрываецца чарговы паляўнічы сезон — за невялікім выключэннем (за дзень палявання не больш як 2 цецерукі і 2 шарыя курапаткі), астатнюю дзічыну можна адстрэльваць без нормы.

● 116 ананімічных тэлефанаванняў аб закладзеных выбуховых устатках зафіксавана міліцыяй толькі ў першым паўгоддзі — 21 «жартаўнік» устаноўлены.

● Калі ў 1971 годзе ў спісе найменш развітых краін свету, які быў складзены ААН, налічвалася 25 дзяржаў, то зараз ён павялічыўся да 48: найбольшая колькасць людзей, даведзеных да стану крайняй галечы (палова бедных усяго свету) жыве ў Паўднёвай Азіі (Індыя, Бангладэш, Пакістан, Мальдыўскія астравы, Шры-Ланка).

● Спіс самых багатых людзей свету, па меркаванню амерыканскага часопіса Forbes, сёлета ўзначальвае амерыканец Біл Гейтс, чыя маёмасць ацэньваецца ў 18 млрд. долараў, — гэта на 40 працэнтаў больш, чым было ў яго летась.

АКТУАЛЬНА

ЗНАЧНАГА ПАВЫШЭННЯ ЦЭН НА КАМУНАЛЬНЫЯ ПАСЛУГІ НЕ ЧАКАЕЦЦА

Існуючы парадак аплаты насельніцтвам камунальных паслуг на працягу бліжэйшага года значна не зменіцца. Аб гэтым Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка заявіў у час свайго нядаўняга паездкі па Гомельшчыне.

Паводле слоў кіраўніка дзяржавы, цяпер насельніцтва аплачвае толькі 38 працэнтаў кошту цеплавой энергіі. Магчыма, у бліжэйшы абягравальны сезон гэта лічба павысідца да 50 працэнтаў, але толькі ў тым выпадку, калі будзе забяспечаны нармальны ўзровень жыцця людзей. За гэты час урад павінен распрацаваць сістэму поўнай аплаты кошту камунальных паслуг насельніцтвам пры ўмове, што людзі атрымаюць поўную кампенсацию. Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што такая сістэма можа быць уведзена толькі пасля дэталёвага ўзгаднення з ім, як кіраўніком дзяржавы.

Эдуард ПІВАВАР, БЕЛТА.

НАЗНАЧЭННІ

ВЫДАВЕЦТВА «МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА» ЎЗНАЧАЛІЎ НОВЫ ДЫРЭКТАР

У буйным дзяржаўным выдавецтве па выпуску беларускай мастацкай літаратуры адбылася змена кіруючага саставу. Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў прэс-службе Дзяржкамдрук, з 1 жніўня Серафіма Андрэяка на пасадзе дырэктара выдавецтва «Мастацкая літаратура» змяніў Георгій Марчук.

Аўтар папулярных раманаў «Крык на хутары», «Вочы і сон», «Без ангелаў», «Кветкі правінцыі» Георгій Марчук з прыздырлівым літаратурным крытыкам Серафімам Андрэяком будзе працаваць у дуэце, паколькі былы дырэктар заняў кабінет галоўнага рэдактара гэтага ж выдавецтва.

Вольга ШЧАДРЫНА, БЕЛТА.

АЛІМПІЙСКАЕ ЗОЛАТА — ЁСЦЬ! АЛЕ Ё ШКОЛЬНІКАЎ...

Гучна заявіў пра Беларусь пад сілу не толькі спартсменам. Сведчанне таму — вынікі апошніх міжнародных алімпіяд сярод школьнікаў па хіміі і інфарматыцы.

Так, зборная нашай краіны па хіміі прывезла з Расіі 3 ўзнагароды ўсёх вартасцей. Залатым медалём былі ўцэнены веды Дзяніса Лянева (г. Мінск), сярэбраным — Віталь Буза (г. Баранавічы) і бронзавым — Андрэй Бекіша (г. Мінск).

Выдатна прадставіла беларускую школу і зборная краіны па інфарматыцы: 2 сярэбраныя (Павел Лангер, Іван Міхневіч); абодва — г. Мінск) і залаты медаль (Віталь Бука, г. Маладзечна).

Такім чынам, два летнія месяцы для беларускіх школьнікаў сталі вельмі «ураджайнымі»: па шасці дысцыплінах імі былі заваяваны на міжнародных алімпіадах 4 залатыя, 8 сярэбраных і 11 бронзавых медалёў. Безумоўна, спартсменам-алімпійцам ёсць чаму павучыцца ў моладзі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ХОДЗЯЦЬ У ШКОЛУ, ХОДЗЯЦЬ У ШКОЛУ...

Апошні месяц лета толькі пачаўся, а бацькі школьнікаў усё часцей загідаюць у крамы, шукаючы неабходныя рэчы дзецям, якім — не паспееш азірнуцца — ісці ў школу. Якія патрэбы ўсхваляваных бацькоў ужо зараз можа задаволіць гандаль?

Мяркуючы па даных Мінгандлю, сёлета праблем з набыццём школьнай формы не будзе. Швейнымі фабрыкамі з Брэста, Баранавіч, Дзяржынска, Навагрудка ў гандлёвыя прадпрыемствы ўжо накіравана 33,5 тыс. кашуль, 6,5 тыс. касцюмаў, 9 тыс. штаноў для хлопчыкаў, 9,7 тыс. сукенак і школьных камплектаў для дзяўчынак. Не прадбачыцца і колішняга дэфіцыту — сшыткаў. З Добрушскай фабрыкай заключаны дагавор на пастаўку за сезон 40 млн. штук вучнёўскіх сшыткаў. Акрамя таго іх выпуск наладжаны Мінскай фабрыцы каларовага друку.

Аптовымі базами і рознічнымі гандлёвымі прадпрыемствамі рыхтуюцца гандляваць таварамі школьнага асартымэнту на кірмашах «Прывітанне, школа!», якія адбудуцца з 13 па 22 жніўня.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ВОГНЕННУЮ СТЫХІЮ НЕ ПАЛОХАЕ І НАДВОР'Е

Як паведамілі карэспандэнту «Звязды» ў Галоўным упраўленні ваенізаваанай пажарнай службы МУС РБ, за мінулы тыдзень у Беларусі адбылося 309 пажараў, страты ад якіх склалі 1 млрд. 235 млн. рублёў.

Трэба зазначыць, што сёлётыя лета значна халаднейшае, да таго ж апошнімі днямі ўсё намачылі прайшоўшыя дажджы. І тым не менш, страты ад агню ўсё роўна ўнушаюцца. За сем дзён у абласці краіны было зішчана або пашкоджана 146 будынкаў, 15 галоў жывёлы, 23 адзіны тэхнікі, 129 тон кармоў. У вогненнай стыхі загінулі шэсць чалавек. Сёлета, як і ў папярэднія гады, нягледзячы на далёка не спякотнае надвор'е, нагадалі аб сабе лясныя і тарфяныя пажары — толькі за прайшоўшы тыдзень на такія выклікі пажарныя каманды выязджалі 95 разоў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ГРЫБНОЕ «ПАЛЯВАННЕ» СКОНЧИЛАСЯ БЯДОЙ

Толькі цуд ды майстэрства спецыялістаў пажарнай аварыйна-выратавальнай часткі г. Паставы выратавалі жыццё 13-гадовага хлопца гэтага раённага цэнтру.

Удвух з сябрам яны пайшлі ў лес па грыбы. Па дарозе хлопцы зайшлі на пустуючыя склады паліва-змазацных матэрыялаў расфарміраванага авіяцыйнага палка. Адзін з хлопцаў палез у роў, які калісьці выконваў ролю адстойніка. Паўразбураныя канструкцыі трымаліся ненадзейна. Адной з разбураных пліт і прысінула хлопчыка. Пад пяцітоннай арматурай апынулася ніжняя частка цела. У такім стане ў бруднай вадзе ён правёў каля дзвюх гадзін, пакуль прыбегшыя ваеннаслужачыя рабілі беспаспяховыя спробы аказаць дапамогу. Праз гэты ж час паведамленне аб здарэнні паступіла да пастаўскіх выратавальнікаў. Калі яны прыехалі на месца, спецыялістам на чале з начальнікам змены капітанам унутранай службы Мікалаем Плешкуном давялося праявіць нямала майстэрства і кемлівасці. На пошукі крана для пад'ёму пліты не было часу. Тады выратавальнікі раздрабнілі частку бетоннай канструкцыі, дызэлектрычнымі нажніцамі разрэзалі арматуру і выцягнулі хлопчыка. У балніцы, куды тэрмінова даставілі пацярпеўшага, урачы канстатавалі пашкоджанне таза і пазваночніка.

Сяргей КОЧАТАЎ.

З НАЖОМ... НА КАНТРАЛЁРА

Зусім верагодна, што хутка кантралёрам-рэвізорам Беларускай чыгункі запатрабуюцца крыху іншая экіпіроўка, напрыклад, бронекамізалька з каскай.

Апошнім часам пачасціліся выпадкі пагроз, спроб фізічнай расправы і нават напады з боку безбiletных пасажыраў. Гэтымі днямі адбыўся яшчэ адзін падобны інцыдэнт у электрапоездзе Мінск—Барысаў. Кантралёр-рэвізор Мінскага аддзялення Беларускай чыгункі Т. у час праверкі праязных дакументаў, а было гэта каля 23 гадзін вечара, адзін з пасажыраў паказаў нож і пачаў пагражаць расправай. На ішчасце, побач аказаўся дзяжурны нарад міліцыі, які суправаджаў электрычку. Ваяўнічым безбiletнікам аказаўся жыхар Жлобіна П., непрацуючы.

Таццяна СМІРНОВА, БЕЛТА.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ПРАБЛЕМУ ЗАПАЗЫЧАНАСЦІ ПА ЗАРАБОТНАЙ ПЛАЦЕ НАСТАЎНІКАЎ НА НАЦЫЯНАЛЬНЫМ САВЕЦЕ ВЫРАШЫЛІ ПРАЗ ЧАРГОВАЕ ВЫДЗЯЛЕННЕ ПАПЕРАДЖАЛЬНЫХ ДАТАЦЫЙ

Праблема тэрміновай выплаты заробку настаўнікам не раз гучала ў выступленнях і Прэзідэнта, і кіраўнікоў урада, і прадстаўнікоў Федэральнага прафсаюзаў Рэспублікі Беларусь. І вось у чарговы раз яна нядаўна была ўнесена на патрабаванню Рэспубліканскага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі ў спіс пытанняў, якія абмяркоўваліся на пасяджэнні Нацыянальнага савета. Лічы, што прагучалі тут, уражваюць: на канец ліпеня запозычанасць настаўнікам па заробку складала па рэспубліцы 98,4 мільярда рублёў, у тым ліку за ліпень — 56,134 мільярда. Па-ранейшаму «лідзіруюць» Гомельская — 21,795 мільярда (тут маецца нават запозычанасць за чэрвень у памеры 1,525 мільярда, а за ліпень — 10,251) і Магілёўская — 22,742 (чэрвень — 3,042, ліпень — 12,996 мільярда рублёў запозычанасці) вобласці. У Мінскай недадалі настаўнікам 16,634 мільярда, у Брэсцкай — 15,168. Менш за іншых завя-

ваціліся Гродзенская — 7,01 і Віцебская — 8,158 мільярда рублёў.

Усе вышэйпрыведзеныя лічбы — толькі прыкладны стан запозычанасці, бо сюды не ўваходзіць пэўная сума за жнівень (адтупскныя грошы). Таму крывае не атрыманы настаўнікамі сродкаў, як лічыць намеснік старшыні Рэспубліканскага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Валянціна Байкова, літаральна праз некалькі дзён можа рэзка пайсці ўверх, нават нягледзячы на тое, што на пасяджэнні Нацыянальнага савета было вырашана да 10 жніўня разлічыцца з ліпенёвай запозычанасцю, а на працягу бягучага месяца — з грашамі на адпачынак. Для гэтых мэтаў было прапанавана выдзеліць пэўную суму папярэдніх папярэдальных датацый. Чарговае «затыканне дзірак» дазволіць на нейкі час спыніць рост запозычанасці. А што будзе далей?

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

ХОДЗЯЦЬ ЧУТКІ, ШТО...

...БАРАЦЬБЫ З НЕЛЕГАЛЬНЫМІ ГАРЭЛКАЙ І ТЫТУНЁМ НЕ АДБЫЛОСЯ

Як стала вядома «Звяздзе», адменены загад Міністэрства гандлю, які зацвярджаў парадак продажу напій на 1 жніўня 1996 года рэшткаў алкагольных і тытунёвых вырабаў без спецыяльных знакаў, якія б пацвярджалі легальнасць іх вытворчасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Нагадаем, што, згодна з загадам, усе суб'екты гаспадарання незалежна ад формы ўласнасці, якія ажыццяўляюць ва ўстаноўленым парадку аптэвую і рознічную рэалізацыю алкагольных і тытунёвых вырабаў айнайнай вытворчасці, а таксама іх захоўванне, павінны былі па стану на 1 жніўня правесці інвентарызацыю, па выніках якой атрымаць дазвол на продаж рэшткаў тавараў без спецыяльных знакаў да 1 студзеня 1997 го-

да. Асноўнымі матывамі новаўвядзення была абарона айчыннага рынку. Чаму ж быў дадзены адбой? Як паведамілі з кампетэнтных крыніц, адбылося гэта з-за таго, што не ўсе было як след прадумана. У прыватнасці, да такога павароту падзей не былі гатовы найперш прадпрыемствы (арганізацыя маркіроўкі тавараў, стварэнне іх запасаў і інш.). Такім чынам, можна канстатаваць, што чарговы раўнд барацьбы з «нелегаламі» зноў завяршыўся на карысць апошніх. Нягледзячы на ўсе прымаемыя меры, з краўсавіка мінулага года (калі былі ўведзены акцызныя маркі) колькасць тых жа цыгарэтных «карабейнікаў» не зменшылася, а, наадварот, павялічылася, і нашмат. Пачакаем, што будзе далей?

Сяргей РАСОЛЬКА.

У МІНСКУ, ЯК І Ё ЛОНДАНЕ, БАЯЦЦА ТЭРАРЫСТАЎ?

Гэтымі выхаднымі, вяртаючыся дамоў ад цешчы, давялося колькі часу правесці на чыгуначным вакзале сталіцы: набыць сёбе-тое, вырашыць дробныя праблемы. Ідучы на тралейбусны прыпынак па вуліцы Кірава, узалі з жонкай марожанае. З'елі і пачалі азірацца — куды кінуць упакоўку ад яго. Прайшлі ўсю Прывакзальную плошчу, але так і не сустрэлі ніводнага бака для смецця. Бліскучыя паперкі пад жончына «Ці шмат знойдзецца людзей, якія пакладуць смецце ва ўласную сумку» давалася кінуць у пакет і выкінуць ужо дома. Гэты эпізод, магчыма, і забыўся б, калі б у панядзелак не давялося па шляху на работу зноў трапіць на чыгуначны вакзал. Дакурыўшы цыгарэту перад уваходам у метро, азірнуўшы ў пошуха бака для смецця, што раней сталі тут і ...кінуў недакурак сабе пад ногі. Тое ж самае, дарэчы, рабілі побач і астатнія людзі, якія ішлі па плошчы або спускаліся ў метро.

Чамусьці прыгадаўся Лондан, які давялося наведваць колькі часу таму, і асабліва адзін эпізод. Неяк, пакурыўшы ў цэнтры горада на Тэмзе, адчуў нязручнасць ад таго, што не мог знайсці месца, куды звычайна курцы адпраўляюць рэшткі свайго «паліва». Кідаць недакурак пад ногі ў цэнтры сусветна вядомай сталіцы падальска ледзь не дзікунтам, таму ўпотаў я схававу яго ў карабок ад запалак. І

толькі калі сітуацыя паўтарылася некалькі разоў запар, да таго ж я ўбачыў, як дзеляўся англійскія лэдзі кідаюць аналагічнае смецце прама сабе пад ногі, не спыняючы хадзі, ціхенька пацікавіўся ў перакладчыцы, у чым тут справа.

Высвятлілася, што ў Лондане спецыяльна ўбраны лэдзэ не ўсе бакі для смецця, таму што яны карыстаюцца папулярнасцю ў ірландскіх тэрарыстаў, якія любяць класі ў іх свае бомбы. Пасля некалькіх выбухаў, калі загінулі людзі, было прынята рашэнне бакі паўбіраць. Зрэшты, гэта не азначае, што Лондан завалялі смеццем: бытавыя адходы складаюць у вялікія чорныя пакеты на тратуары і іх вэчарам забіраюць машыны, невялічкія ж машыны — «пыласосы» чысцяць вуліцы ўвесь час, снуючы сярод патоку машын.

Да чаго я ўсё гэта? Можна, вядома, параіць усім курцам хаваць уласныя недакуркі ў кішэню, але куды падзеі бакі для смецця ў беларускай сталіцы? Ці ўлады настолькі літаральна ўспрынялі барацьбу за чысціню? А мо выбухі ў Маскве прымусілі пайсці на гэтую меру? Думаецца, усё больш проста, і справа тут у звычайнай нядабайнасці камунальных служб. Калі так, то выбух будзе — у выглядзе засмечанага вакзала, які заўсёды лічыўся тварам любога горада.

Сяргей РАСОЛЬКА.

КОЛЬКІ Б ВЯРОВАЦЫ НІ ВІЦЦА...

Карэспандэнту БЕЛТА сталі вядомы новыя падрабязнасці разбойнага нападу на жыхароў Жытомірскай вобласці каля вёскі Сігна Калінкавіцкага раёна.

Як паведамылася ўжо, 30 ліпеня невядомыя спынілі «КамАЗ», што накіроўваўся з Кіева ў Санкт-Пецярбург, і, прымяняўшы фізічнае насілле, завадалі аўтамашынай і грузам. Адзін з вадацеляў загінуў, а другі з цяжкімі нажывымі раненнямі знаходзіцца ў Калінкавіцкай раённай балніцы.

У выніку апэратыўных мераў, прынятых работнікамі праваахоўных органаў, спачатку ў раёне Мазыра былі знойдзены ўгнаны аўтамабіль, а цяпер і груз, які знаходзіўся ў ім, — 25 тон мукі. З'явілася ўпэўненасць, што ў бліжэйшы час апэратыўнікі змогуць выйсці на след саміх злачынцаў.

Віктар КОТАЎ, БЕЛТА.

ЦІ НАСТАНЕ Ё ГЭТЫМ ГОДЗЕ Ё ТАМАТАЎ «СЕЗОН»?

Рознічныя цэны на харчовыя тавары на Камароўскім рынку на 04.07.96 г.

Мяса (кг):

свініна	33—60
ялавічына	30—55
бараніна	30—60
цяляціна	30—65
куры	29—30
Сала свежае	24—33
Сала салёнае	25—45

Малочныя прадукты:

малако (л)	6—8
тварог (кг)	18—30
смятана	24—28
масла	40—45
Яйкі птушкафабрыкі ...	10,5—11
Яйкі хатнія	16—18
Алей	13—15
Цукар	8,4—9,5
Мёд	70—80

Агародніны (кг):

капуста свежая	6—7
морква	6—9
агуркі свежыя	5—7
таматы	16—20
перац салодкі	15—45
радыска	10—12
баклажаны	20—30
часнок свежы	20—40
цыбуля рэпчатая	6—9

Садавіна (кг):

чарніцы	9—11
чырвоныя парэчкі	6—8
чорныя парэчкі	13—15
вішні	15
слівы	10—12
маліна	11—12
абрыкосы	15—18
персікі	17—40
вінаград	40—70
кавуны	7—8
дыні	25—30
апельсіны	12—16
лімоны	27—30
бананы	12—13

Кветкі (шт.):

ружы	3—30
гваздзікі	4—8

Самая прыёмная навіна харчовага рынку сталіцы: на апошнім тыдні нарэшце застылі цэны на мясную прадукцыю. Затое прадаўжаюць паўзці паўзці ўверх цэны на смятану (на 2 тыс. рублёў), яйкі птушкафабрыкі (на 1,5—2 тыс. рублёў), цукар (на 1 тыс. рублёў). Патаннелі за гэты час парэчкі (на 4 тыс. руб.) і маліна (на 3 тыс. руб.). Затое чарніцы пачалі даражэць. А пакупнікоў відавочна цікавіць той факт, што цэны на таматы ў самы сезон не толькі не збіраюцца здаваць свае пазіцыі, але нават маюць тэндэнцыю да росту (павышэнне кошту ў сярэднім на 3 тыс. рублёў).

Надзея НІКАЛАЕВА.

ПАМЯЦЬ

АДГУКНІЦЕСЯ ЁСЕ, КАМУ ДОРАГА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ!

У кожнага з нас недзе пахаваны нашы продкі, самыя родныя і блізкія нам людзі. На могілках вёскі Кунаса Нясвіжскага раёна таксама спачываюць вечным сном бацькі, дзеці, сявакі, сябры, знаёмыя многіх.

Дзеля іх светлай і незабыўнай памяці мы звяртаемся да вас, людзі добрыя, з просьбай прыняць удзел у аднаўленні тут царквы, якая адчыніць свае дзверы ўжо ў сёлётым годзе. Гэта будзе цудоўны духоўны цэнтр.

Выказаем надзею, што ўсе, каму дорагі духоўнае адраджэнне, святасць душы, адгукнуцца на наш заклік. Гэта патрэбна не толькі мёртвым, але і жывым.

Свае ахвяраванні вы можаце ўнесці ў любым аддзяленні «Ашчадбанка» на рахунак Свята-Благавешчанскай царквы в. Кунаса № 3015201930013 у АПБ г. Нясвіжа.

Ніколі не збяднее рука таго, хто ахвяруе на святыю і высякародную справу.

Мікалай НАСЯКАЙЛА, старшыня прыходскага савета Свята-Благавешчанскай царквы, Алена БАГДАНОВІЧ, Мікалай ДАШКО, члены гэтага савета.

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

РАСІЙСКИ БОК ГАТОВЫ СПЫНІЦЬ АГОНЬ

Прэзідэнт Чачэнскай Рэспублікі Ічкерыя Яндарбіёў абвінавачваў расійскае кіраўніцтва ў цынisme, зазначыўшы, што Крэмль прапануе аднавіць мірныя перамовы, адначасова пашыраючы маштаб ваенных дзеянняў. У інтэрв'ю агенцтву Інтэрфакс Яндарбіёў сказаў, што кіраўніцтва Ічкерыі пакідае за сабой права на ўсе неабходныя меры па абароне цывільнага насельніцтва. Па яго словах, за апошнія суткі на поўдні Чачні былі забіты сем мірных жыхароў і больш як дзесяць атрымалі раненні. Тым часам расійскі бок аб'явіў аб гатоўнасці спыніць агонь на тэрыторыі Чачэнскай Рэспублікі яшчэ да сустрэчы з лідэрамі апалчэнцаў.

У ВАГОНЕ МЕТРО ЗНОЙДЗЕНА ГРАНАТА

У нядзелю вечарам на станцыі ВДНГ маскоўскага метро пад сядзеннем у адным з вагонаў была знойдзена граната. Сяперы, якіх выклікалі на месца здарэння, аб'яшходзілі яе. Ніякіх падрабязнасцей гэтай справы не паведамлялася.

БАЕВІКІ «ХЗБЛАХ» ЧАКАЦЬ ВЫВАДУ ІЗРАЇЛЬСКИХ ВОЙСКАЎ НЕ МАЮЦЬ НАМЕРУ

Два ізраільскія вайскоўцы атрымалі ўчора раненні на поўдні Лівана, калі рэлігійныя баевікі групы «ХЗБЛАХ» абстрэлі іх з кантралёна-прапусковых пунктаў. Абстрэл з кулямётаў і мінамётаў працягваўся каля 15 хвілін. Ізраільскія вайскоўцы вялі агонь у адказ. Пра страты баевікоў інфармацыя не паступала.

ЭКС-ПРЭЗІДЭНТАЎ ЧАКАЕ САМАЕ ЖОРСТКАЕ ПАКАРАННЕ

Абвінавачваючы на судовым працэсе ў Паўднёвай Карэі запатрабавалі смяротнага пакарання для былога прэзідэнта краіны Чон Ду Хвана, якога абвінавачваюць у здрадзе і карупцыі. Чон Ду Хвана прызналі арганізатарам

узброенага перавароту ў 1979 годзе і вінаватым у забойстве 200 дэманстрантаў, а таксама ў гвалтоўным удзеянні дэмакратычнага руху ў краіне. Абвінавачваючы таксама запатрабавалі пажыццёвага зняволення для пераёмніка Чон Ду Хвана — былога прэзідэнта Ро Дэ У, які быў прызначаны ключавой фігурай у здзяйсненні перавароту і атрыманні мільённых хабараў падчас свайго прэзідэнцтва. Абодва абвінавачаныя не прызнаюць сваёй віны. Суд вынесе канчатковы прысуд праз два тыдні.

У ШРЫ-ЛАНЦЫ ЗНОУ ЛЬЕЦЦА КРОЎ

У Шры-Ланцы ўрадавыя войскі актыўнавалі сваю дзейнасць і намагаюцца адбіць у паўстанцаў адзін з гарадоў на поўначы краіны. Афіцыйны бок паведамляе, што страты баевікоў склалі каля 200 чалавек, страты ўрадавых вайскоўцаў — 14 чалавек. Паводле інфармацыі «тамільскіх тэраў», на іх рахунку больш за 100 забітых урадавых вайскоўцаў. Аб'ектыўнай інфармацыі пакуль няма.

НЕТАНІЯГУ ВЯДЗЕ ПЕРАМОВЫ З ХУСЕЙНАМ

Прэм'ер-міністр Ізраіля Нетаніягу знаходзіцца ў Ірданіі з афіцыйным візітам, дзе праводзіць перамовы з каралём Хусейнам. Асноўная мэта візіту — аднаўленне мірнага працэсу на Блізкім Усходзе. У гэтай сітуацыі кароль Ірданіі выступае пасрэднікам у мірных працэсах. Карэспандэнт Бі-бі-сі паведамляе, што Хусейну трэба знайсці далікатны спосаб кантактаў з Ізраілем, бо Ірданія знаходзіцца ў вельмі рызыкоўным становішчы і можа апынуцца ізаляванай у арабскім свеце ў выпадку ўстанаўлення шчыльных кантактаў з Ізраілем. Тым часам усе арабскія дзяржавы, асабліва Сірыя, расцэняюць урад Нетаніягу як пагрозу мірнаму працэсу на Блізкім Усходзе.

Радый «Свабода», «Голас Амерыкі», Радый 101,2 і «Радый-РОКС» слухайце Сяргей ПРОТАС.

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛ

Як вы думаеце, колькі разоў чалавек можа ажаніцца на працягу свайго жыцця? Адказ на гэта пытанне дае егіпцянін Халед Ашта. За свае 28 гадоў ён паспеў ажаніцца ні больш, ні менш — 60 разоў! Упершыню ён закахаўся, калі яму было 17 гадоў, але жонка і сын загінулі. З таго часу яго жонкамі (улічваючы першую) былі 17 суайчынніц і 43 інашэземкі 28 нацыянальнасцей. Пры ўсім тым найменшы час яго шлюбу складае 48 гадзін, а самы доўгі — 3 гады. Цікава, што кожная новая жонка ведала аб сваіх папярэдніках і, тым не менш, усё роўна ішла пад вянч. Халед жа ў сваю чаргу, нягледзячы на тое, што страціў на шлюбах і разводах каля 300 тысяч долараў, збіраецца ажаніцца ў 61-ы раз.

Егіпецкі часопіс «Шабаб».

Мітнікі Германіі затрымалі злчынца, у якога канфіскавалі больш за 200 грэчаскіх і каля 100 сербскіх чарапах. Справа ў тым, што ў Сербіі адна чарапах каштуе 1,5 маркі, а ў Германіі — ад 60 да 500 марак. Больш рэдкія віды наогул каштуюць звыш тысячы. Кантрабандыст ужо паспеў зарабіць на сваім «тавары» 500 тысяч марак. Яго абвінавачвалі ў парушэнні закона аб знешнім гандлі і закона аб ахове жывёл, занесеных у «Чырвоную кнігу». Цяпер няўдаламу прадпрыемальніку «свецяць» як мінімум два гады турмы.

«Известия».

Адным з падазраваемых у арганізацыі выбуху ў парку Стагоддзя Алімпіяд з'яўляецца супрацоўнік службы бяспекі па прозвішчу Джуэл. Гэта ён знайшоў сумку з выбуховым устравым. Джуэл, дарэчы, раней быў памочнікам шэрыфа і ўмее працаваць з такімі рэчамі, да таго ж ён быў звольнены з папярэдняй работы за празмерную жорсткасць. Падазрэнне пакуль не пацвярджаецца, але і не аб'яргаецца, аднак некаторыя сведкі гавораць, што бачылі супрацоўніка з гэтай сумкай, а дома ў яго знайшлі скрынку з цаікамі, падобнымі на тыя, што былі выкарыстаны пры выбуху.

«Известия».

УХВАЛЕННЕ ХЛЕБА

З трэцяга жніўня ў Гданьску пачаўся і фестываль Хлеба. Гэтае надзвычайнае і шчырае відовішча распачалося адкрыццём этнаграфічнай выставы «Хлеб наш...» А затым на вуліцах, у крамах, у тэатрах і кінатэатрах сапраўдным гаспадаром стаў Пан Хлеб. У гонар яго спявалі песні, яго славлілі вершамі, пра яго паказвалі кінафільмы. І, вядома ж, кожны мог пачаставацца самымі смачнымі, самай неверагоднай колькасці і канфігурацыі, вырабамі з мукі. Само сабой зразумела, што ўслаўлялі тут і яго вялікасць Хлебараба.

Фестываль будзе доўжыцца да 10 жніўня. За гэты час людзі шмат даведаюцца і пра гісторыю хлебарабства ў Гданьскім ваяводстве, і пра саму гісторыю Гданьска, якому ў будучым годзе споўніцца тысяча гадоў.

СОНЦА

Усход Захад Даўжыня

Мінск	5.30	21.00	15.30
Віцебск	5.15	20.55	15.40
Магілёў	5.19	20.49	15.30
Гомель	5.24	20.38	15.14
Гродна	5.48	21.12	15.24
Брэст	5.53	21.08	15.15

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае з праясненнямі надвор'я, па поўдню дажджы, месцамі навалыніцы. Тэмпература паветра ў Гомелі — 17—19, Мінску, Брэсце — 18—20, Магілёве — 19—21, Гродне, Віцебску — 20—22 градусы.

У наступныя дзве сутак чакаецца пераменная воблачнасць, пераважае без ападкаў, толькі 7 жніўня па паўднёваму ўсходу рэспублікі пройдуць дажджы, месцамі навалыніцы. Тэмпература ўначы — 7—12, удзень — 18—23 градусы цяпла.

СЕННЯ

МЕСЯЦ

Апошняя квадра, 6 жніўня.

ІМЯНІНЫ

Пр. Хрысціны, Барыса, Глеба, Георгія, К. Перамяненне Гасподняе, Славы

Atlanta 1996

АЛІМПІЙСКИ АГОНЬ ПАГАШАНЫ: КАГОСЬЦІ ЁН АШЧАСЛІВІЎ СВАІМ ГАРЭННЕМ, А КАГОСЬЦІ НАВЁЎ НА СУМНЫЯ РАЗВАЖАННІ

Неяк вельмі ж ужо хутка прамільгнулі два алімпійскія тыдні і настай час развітання з XXVI летнімі Гульнімі ў Атланце, якія пазачора ўжо сталі побыткамі гісторыі, як, дарэчы, і ўсе іх вынікі. Безумоўна, асобным радком у алімпійскую кнігу будуць ўпісаны імёны чэмпіёнаў і прызёраў турніру. На жаль, для беларускай каманды спіс залатых лаўрэатаў аказаўся надта кароткім. Ён абмежваўся толькі дасягненнем вясяркі-адзіночкі Кацірыны Хадатой. Можна, вядома, ганарыцца агульнай колькасцю заваяваных узнагарод — 15 медалёў. Мы сярод першых дзяціц краін свету. Аднак, палажыўшы руку на сэрца, трэба ўсё ж прызнаць, што агульнае ўражанне ад выступленняў нашых спартсменаў засталася нейкім змязаным. Мякка кажучы, чакалі большага, і для гэтага былі ўсе падставы: у саставе каманды за акцыя адправіліся 11 чэмпіёнаў, 6 прызёраў і 15 удзельнікаў папярэдніх Алімпіяд. А калі ўлічыць, што многія з іх былі чэмпіёнамі па некалькі разоў, то балельшчыкі з поўным правам маглі спадзявацца на хоць бы на 5-6 залатых узнагарод. Да таго ж у шэрагах зборнай змагаліся два дзесяткі «чыстых» чэмпіёнаў свету!

Вядома, што адно «залата» на такую колькасць «зорак» — гэта амаль нішто. Нават калі параўнаць нашы поспехі з суседняй Украінай, у якой 9 залатых, Казахстанам (3) і з КНДР, спартыўная дэлегацыя якой складалася з 6 чалавек, але былі заваяваны 2 залатых узнагароды, то крыўдна. Судзімось, як бачна, 1:3, а ў нас 1:158.

Спадзяемся, што выступленні нашых спартсменаў у Атланце ў бліжэйшых нумарах газеты будуць пракаментаваны спецыялістамі.

А пакуль мы прапануем чытачам імёны чэмпіёнаў і прызёраў за тры апошнія дні Алімпіяды.

2 жніўня

(разыграны 21 комплект медалёў)

● ГІМНАСТЫКА МАСТАЦКАЯ

1. Іспанія
2. Балгарыя
3. Расія

● ВЕТАРАЗЕВЫ СПОРТ

Клас «Солінг»

1. Германія
2. Расія
3. ЗША

● СТРАЛЬБА З ЛУКА

Каманднае спаборніцтва. Мужчыны.

1. Паўднёвая Карэя
2. Германія
3. Польшча

Каманднае спаборніцтва. Мужчыны.

1. ЗША
2. Паўднёвая Карэя
3. Італія

● ТЭНІС

Алімпійскі разрад. Мужчыны.

1. Ліндсей Давенпорт (ЗША)
2. Аранта Санчэс Вікарыя (Іспанія)
3. Яна Навотна (Чэхія)

Парны разрад. Мужчыны.

1. Тод Вудбрыдж і Марк Вудфорд (Аўстралія)
2. Ніл Брод і Цім Ханмен (Вялікабрытанія)

3. Марк-Кевін Гельнер і Давід Прынасіл (Германія)

● ВОЛЬНАЯ БАРАЦЬБА

Вагавая катэгорыя да 52 кг.

1. Валынцін Ірдану (Балгарыя)
2. Намік Абдулаеў (Азербайджан)
3. Маўлен Мамыраў (Казахстан)

Вагавая катэгорыя да 62 кг.

1. Том Брэндэ (ЗША)
2. Ян Іе-Сунг (Паўднёвая Карэя)
3. Эльбрус Тэдзев (Украіна)

5. Сяргей Смоль (Беларусь)

Вагавая катэгорыя да 74 кг.

1. Бувайса Сайціев (Расія)
2. Пак Янг-Сун (Паўднёвая Карэя)
3. Такуя Ота (Японія)

Вагавая катэгорыя да 90 кг.

1. Расул Хадэм (Іран)
2. Махарбек Хадарцэў (Расія)
3. Эльдары Куртанідзе (Грузія)

Вагавая катэгорыя да 130 кг.

1. Махмуд Дамір (Турцыя)
2. Аляксей Мадзведзев (Беларусь)
3. Брус Бэйгартнер (ЗША)

● СІНХРОНАЕ ПЛАВАННЕ

Камандныя спаборніцтва

1. ЗША
2. Канада
3. Японія

● ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА

Ядро. Мужчыны.

1. Астрыд Кумбернус (Германія)
2. Суй Сінмэй (Кітай)
3. Ірына Хударожкіна (Расія)

Скачкі ў даўжыню. Мужчыны.

1. Чыома Аджуеа (Нігерыя)
2. Фіёна Мэй (Італія)
3. Джэкі Джойнер-Керсі (ЗША)

Бег. 10 000 м. Мужчыны.

1. Фернандэ Рыбейру (Партугалія)
2. Ван Цюнься (Кітай)
3. Гета Вамі (Эфіопія)

Хадзьба (50 км). Мужчыны.

1. Роберт Кажанеўскі (Польшча)
2. Міхал Шчэнінскі (Расія)
3. Валынцін Масана (Іспанія)

Бег (3000 м з перашкодамі). Мужчыны.

1. Джозэф Кетар (Кенія)
2. Мозэс Кіптану (Кенія)
3. Алесандра Ламбрускіні (Італія)

Скачкі з шостом. Мужчыны.

1. Жан Галфьён (Францыя)
2. Ігар Трандзянкоў (Расія)
3. Андрэй Цівоныч (Германія)

6. Дамітрый Маркаў (Беларусь)

● БЕЙСБОЛ

1. Куба
2. Японія
3. ЗША

● ХАКЕЙ НА ТРАВЕ

Мужчыны.

1. Нідэрланды
2. Іспанія
3. Аўстралія

● СКАЧКІ Ў ВАДУ

Вышка. Мужчыны.

1. Дамітрый Саўцін (Расія)
2. Ян Хэмпель (Германія)
3. Сно Хайлян (Кітай)

3 жніўня

(разыграны 30 комплектаў узнагарод)

● ВЕСЛАВАННЕ НА БАЙДАРКАХ

І КАНОЗ

Байдарка-чацвёрка (500 м). Мужчыны.

1. Германія
2. Швейцарыя

3. Швэцыя

Байдарка-адзіночка (1000 м). Мужчыны.

1. Кнут Холман (Нарвегія)
2. Беняміна Баномі (Італія)
3. Клінт Рабінсон (Аўстралія)

Байдарка-двойка (1000 м). Мужчыны.

1. Антонія Росі і Даніэль Скарпа (Італія)
2. Ай Блюм і Торстэн Гутшэ (Германія)
3. Андрэян Душаў і Міла Касанаў (Балгарыя)

Байдарка-чацвёрка (1000 м). Мужчыны.

1. Германія
2. Венгрыя
3. Расія

Каноз-адзіночка (1000 м). Мужчыны.

1. Марцін Доктар (Чэхія)
2. Іван Кліменчыў (Латвія)
3. Дзьёрдзэ Зала (Венгрыя)

Каноз-двойка (1000 м). Мужчыны.

1. Андрэас Дзітмер і Гунар Кірхбах (Германія)
2. Марсель Главан і Антонел Борсан (Румынія)
3. Дзьёрдзэ Калоні і Чэба Хорват (Венгрыя)

● КОННЫ СПОРТ

Выездка. Асабістыя спаборніцтва.

1. Ісабель Ворт (Германія)
2. Анкі ван Грюнсвен (Нідэрланды)
3. Свен Ротэнбергер (Нідэрланды)

● ВЕЛАСПОРТ

Шаша. Індывідуальная гонка з раздзелным стартам. Мужчыны.

1. Мігель Індурайн (Іспанія)
2. Абраам Алана (Іспанія)
3. Крыс Бордмен (Вялікабрытанія)

Шаша. Індывідуальная гонка з раздзелным стартам. Мужчыны.

1. Зульфія Забірава (Расія)
2. Жанні Лонга (Францыя)
3. Клара Х'юа (Канада)

● ФУТБОЛ

Мужчыны.

1. Нігерыя
2. Аргенціна
3. Бразілія

● ЛЕГКАЯ АТЛЕТЫКА

Эстафета (4 x 100 м). Мужчыны.

1. ЗША
2. Багамскія астравы
3. Ямайка

Бег 1500 м. Мужчыны.

1. Святлана Масцяркоў (Расія)
2. Габрыэла Саба (Румынія)
3. Тэрэзія Кісль (Аўстрыя)

Скачкі ў вышыню. Мужчыны.

1. Стэфка Кастадзінава (Балгарыя)
2. Нікі Бакаяні (Грэцыя)
3. Інга Бабакова (Украіна)

Эстафета (4 x 400 м). Мужчыны.

1. ЗША
2. Нігерыя
3. Германія

Эстафета (4 x 100 м). Мужчыны.

1. Канада
2. ЗША
3. Бразілія

Бег на 1500 м. Мужчыны.

1. Нурэдзін Марсалі (Алжыр)
2. Фермін Кача (Іспанія)
3. Стафан Кіпкоры (Кенія)

Бег на 5000 м. Мужчыны.

1. Венустэ Нонгаба (Бурундзі)
2. Пол Бтэк (Кенія)
3. Халід Булам (Марока)

Эстафета (4 x 400 м). Мужчыны.

1. ЗША
2. Вялікабрытанія
3. Ямайка

Кап'ё. Мужчыны.

1. Ян Жалезны (Чэхія)
2. Сіў Баклі (Вялікабрытанія)
3. Сэпа Рэці (Фінляндыя)

● БАСКЕТБОЛ.

Мужчыны.

1. ЗША
2. Югаславія
3. Літва

**Звесткі не для друку: ваша прозвішча, адрас, хатні тэлефон.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 А.
Тэлефон для даведак 68-28-77.**

НАВАТАРСТВА ЦІ ФАЛЬСІФІКАЦЫЯ?

Беларускае рэспубліканскае аб'яднанне «Гістарычныя веды» з вялікай увагай і надзеяй вывучала апошнія выданні «Беларускай Энцыклапедыі». На жаль, нашы надзеі не спраўдзіліся. Для некаторых з гэтых выданняў аказалася характэрнай вядома трыяда цэпярэшнай фальсіфікацыі гісторыі Беларусі: антысавецкім, нацыяналізм і русафобія. Гэта, у прыватнасці, датычыць першых двух тамоў «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі» (апублікаваныя ў 1993—1994 гг.), што прымусіла групу нашых аўтараў напісаць на першыя два тамы крытычны артыкул.

У гэтай сувязі члены аб'яднання «Гістарычныя веды» не могуць заставацца абякавымі да ліста ў «Звязду» (ад 18 мая 1996 г.) дзесяці былых членаў рэдакцыйнай калегіі першых тамоў «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі»: М. Біча, А. Грыцкевіча, М. Ермаловіча, М. Касцюка, Г. Кісялёва, У. Конана, А. Мальдзіса, В. Скалабана, Г. Штыхава. У дадзеным выпадку нас перш за ўсё і галоўным чынам цікавяць не прэтэнзіі аўтараў ліста да новага кіраўніцтва выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя», а змест тых выданняў, да якіх мелі дачыненне аўтары ліста.

У лісце яго аўтары называюць асноўныя прынцыпы (падыходы), якімі яны кіраваліся ў сваёй рабоце пры падрыхтоўцы першых тамоў «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі» (ЭГБ). Мы хочам, каб чытачы «Звязды» ведалі, якія адмоўны ўплыў зрабілі гэтыя «прынцыпы» на два першыя апублікаваныя тамы.

Нацыянальна-дзяржаўны падыход да асвятлення гісторыі. Ацэнкаўчыя гэты падыход, стваральнікі першых двух тамоў накліпаціліся аб тым, каб як мага далей пашырыць межы Вялікага княства Літоўскага (яго яны лічаць беларускім саапаратствам) за кошт захопленых чужых зямель, якія толькі часова ўваходзілі ў састаў ВКЛ. Але ж усходнія межы ВКЛ у XIV стагод-

дзе ад р. Угра (прыток Акі) і вярхоўяў Дона — гэта з пункту гледжання гістарычнай логікі па сутнасці тое самае, што межы Германіі ў 1942 г. да Волгі і Каўказскіх гор. Аднак па сваёму разуменню «нацыянальна-дзяржаўны падыход», А. Грыцкевіч і М. Ермаловіч (аўтары артыкулаў) лічаць, быццам паходамі на Маскву і ўстанавленнем мяжы на р. Угра (паблізу Калугі) літоўскія князі змагаліся за беларускія землі (т. 2, с. 305, 389, 390).

Гэта вымушае нас нагадаць карту Беларусі, якую ў Празе стварыў белаэмігрант, антысавецкі Васіль Русак і якая цяпер знаходзіцца ў Брытанскім музеі. Апагеям яго вар'яцкіх трызнёнаў стала пашырэнне межы Беларусі праз Пскоў, побач з Ноўгарадам да Фінскага заліва. Заява ў ЭГБ (т. 2, с. 389) аб спробе князя Альгерда падпарадкаваць Пскоў і Ноўгарад (таксама дзеля аб'яднання беларускіх зямель) сведчыць аб тым, што сучасныя правяднікі нацыянальна-дзяржаўнага падыходу размахнуліся яшчэ шырэй, чымся Васіль Русак.

Нацыянальная свядомасць. На зайздрысць складальнікам сусветна вядомага двухтомнага «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы» М. Ермаловіч лічыць, быццам «мяжа пашырэння беларускіх гаворак» на ўсходзе ў пачатку XV ст. якая і пралягала па рацэ Угра (т. 2, с. 305). Аднак факты гісторыі сведчаць аб тым, што нацыянальная свядомасць беларусаў ні раней, ні цяпер ніколі не дазваляла сабе пашырыць межы сваёй народнасці і нацыі аж да Калугі, Мценска, вярхоўяў Дона. Імправізацыі М. Ермаловіча, падтрыманыя дзесяццю аўтарамі ліста ў «Звязду», не маюць нічога агульнага з сапраўднай нацыянальнай свядомасцю беларускага народа.

Суверэннітэт краіны. Падыход стваральнікаў першага тома ЭГБ да праблемы суверэннітэту краіны ніяк нельга лі-

чыць ні абгрунтаваным, ні лагічным. Насуперак гістарычным фактам яны сцвярджаюць, быццам БССР мела толькі няпоўную аўтаномію, а БНР была суверэннай дзяржавай (т. 1, с. 384, 401, 407). Тым часам «суверэнная» БНР ад моманту овайго абвешчання існавала пад эгідай германскіх і польскіх акупантаў, а потым яе ўрад знаходзіўся на задворках розных буржуазных дзяржаў. «Аўтаномная» ж БССР, уваходзячы ў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, мела свой урад, сваю Акадэмію навук, больш трыццаці вышэйшых навучальных устаноў, высокаразвітую эканоміку, культуру і высокі ўзровень матэрыяльнага забеспячэння насельніцтва.

Самазахаваанне народа. Як яшчэ можна гаварыць аб яго самазахаваанні, калі пад кіраўніцтвам дзесяці аўтараў ліста ўжо ў першым томе ЭГБ усхваляюцца абвер-прыслужнікі фашысцкіх акупантаў Францішак Аляхновіч, Наталія Арсеньнева і іншыя, якія бачылі «добрабыт» беларускага народа толькі пад «апекай» Адольфа Гітлера.

Адраджэнне. Калі меркаваць па адобранаму раздзелістай артыкулу «Беларускі народны фронт «Адраджэнне», то можна ўбачыць галоўны змест «адраджэння» ў антысавецкім і антыкамунізм. Але гэты шлях прывёў Беларусь да разбурэння яе эканомікі і культуры, да бяспраўя і галечы працоўных мас.

Пераасэнсаванне гісторыі. Гэтае «пераасэнсаванне» дзесяці аўтараў ліста бачыць у тым, каб адкінуць усё, што не адпавядае іх «нацыянальна-дзяржаўнаму падыходу». Антысавецкае слупца паўстанне 1920 г. (узятая пры даламозе польскіх акупантаў) у т. 1 томе ЭГБ (с. 399) перапраблена ў «паўстанне за незалежнасць Беларусі, за інтарэсы сялян». Нават з украінока-беларускай вайны 1648—1654 гадоў пад кіраўніцтвам Багдана Хмяльніцкага супраць Рэчы Паспалітай «пераасэнсаваны» «выкунулі»

нацыянальна-вызваленчы напрамак, назваўшы яе толькі «антыфеадальнай вайной» (т. 1, с. 133—135).

Апрача гэтага дзесяці аўтараў ліста заявілі, што яны выступаюць супраць «класавага камуністычна-партыйнага падыходу», які быццам бы «адкіне наш гістарыяграфію на дзесяцігоддзі назад». У сувязі з гэтым мы вымушаны звярнуць увагу чытачоў на наступнае.

Па-першае, пакуль у сучасным свеце існуюць антаганістычныя класы, яны будуць карыстацца класавым падыходам для аналізу і ацэнкі гістарычнага працэсу. А класавы ж падыход ужываўся яшчэ да з'яўлення марксізму. Яшчэ англійскі эканамісты канца XVII—пачатку XVIII стагоддзяў і французскія гісторыкі першай паловы XIX стагоддзя пісалі пра існаванне класаў, імкнучыся вытлумачыць буржуазныя рэвалюцыі як вынік класавай барацьбы. Савецкая гістарычная навука, заснаваная на ідэалогіі рабочага класа, змагла найбольш аб'ектыўна паказаць працэс развіцця чалавечага грамадства.

Адмаўляючы класавы падыход пры вывучэнні грамадскіх адносінаў толькі буржуазныя гісторыкі для таго, каб замаскіраваць панаванне капіталістаў над працоўнымі масамі.

Па-другое, аўтары ліста баяцца, каб наша гістарыяграфія не была адкінута «на дзесяцігоддзі назад», бо прыйшлося б паказаць выдатныя поспехі БССР пры Савецкай уладзе, асабліва ў саставе Саюза ССР. Тады ж усаўлялі камуністычную партыю і сацыялістычную дзяржаву амаль усе аўтары ліста ў «Звязду».

Так вось выглядаюць «тэзісы» і «антытэзісы», абвешчаныя дзесяццю былымі членамі рэдакцыі ЭГБ, рэалізаваныя якіх у першых двух томах прывяла да скажэнняў многіх з'яў у гісторыі беларускага народа.

Выступаючы супраць гісторыкаў, якія стаяць на іншых пазіцыях, аўтары ліста

ў «Звязду» асабліва апалчыліся на члена-карэспандэнта АНБ П. Ц. Петрыкава і доктара гістарычных навук А. А. Філімонава.

Тым часам не толькі ў колах творчай інтэлігенцыі, але і ў шырокай масе чытачоў добра вядома, што і П. Ц. Петрыкаў і А. А. Філімонаў зрабілі для гістарычнай навукі не менш карыснага, чым тыя, хто імкнецца іх крытыкаваць.

Нягледзячы на неабгрунтаванасць свайго ліста ў «Звязду», дзесяці былых членаў «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі» вырашылі зрабіць з яго палітычны трактат і апублікавалі ў выглядзе «Завая» ў газеце «Голас Радзімы», якую чытаюць беларусы ў іншых краінах. Аднак ад гэтага тэкст не стаў больш пераканаўчым.

Артыкул абмеркаваны і адобраны на сумесным пасяджэнні бюро Беларускага рэспубліканскага і прадзіннага Мінскага навуковага аб'яднання «Гістарычныя веды».

Старшыня Беларускага рэспубліканскага аб'яднання «Гістарычныя веды», доктар гістарычных навук, прафесар А. ЗАЛЕСКІ, старшыня Мінскага навуковага аб'яднання «Гістарычныя веды», доктар гістарычных навук, прафесар А. ХАХЛОУ; члены аб'яднання «Гістарычныя веды»:

акадэмік Міжнароднай славянскай акадэміі, член-карэспандэнт АНБ А. ЖУРАўСКІ, член-карэспандэнт АНБ У. НЯФЕД,

дактары гістарычных навук, прафесары: У. ПАЛУЯН, Я. ПРЫМЕРАЎ, кандыдаты гістарычных навук, дацэнты: М. БАГУШЭВІЧ, Б. ДАЛГАТОВІЧ, К. ДАМАРАД, В. ДАУЖОНАК, выкладчык філасофіі ВУНІ СЕМКІН, настаўнік гісторыі П. ГЕРАСІМОВІЧ.

ДЫК ХТО Ж УСЁ-ТАКІ З'ЯЎЛЯЕЦА ФАЛЬСІФІКАТАРАМ?

Нехта сказаў, што нацыю робяць гісторыкі.

У пэўным сэнсе гэта, відаць, сапраўды так. Цяжка ўявіць, скажам, рускую або польскую нацыю без іх слынных гісторыкаў (гэтак жа, мабыць, як і без іх пісьменнікаў, што пісалі на гістарычныя тэмы). І калі гэта так, то прыйдзеца прызнаць, што робяць, ствараюць нацыю толькі тыя гістарыяграфы, якія апраўдваюць сваё грамадскае прызначэнне, інакш кажучы — з павягай і шырай зацікаўленасцю ставяцца да мінуўшчыны свайго народа, разглядаюць яе як пэўную «рэчаіснасць у руху і развіцці», як пэўную «сукупнасць фактаў, падзей і абставін» і імкнучыся праўдзіва адлюстраваць іх.

Відавочна, з другога боку, што тыя, хто называе сябе гісторыкамі, але насуперак свайму сапраўдному прызначэнню, маральнаму кодэксу навукоўца, прафесійнальнай этыцы, адвольна абыходзяцца з гістарычнымі фактамі, падтасоўваюць, фальсіфікуюць іх дзеля нейкіх сваіх (карпаратыўных, класавых, ідэалагічных і г. д.) меркаванняў, хто надуманыя хімеры ставіць вышэй за рэальныя інтарэсы, рэальны лёс свайго народа, — тыя, вядома, не робяць, не ствараюць нацыю, а, наадварот, разбураюць яе. (Недарэмна ж Сервантэс сказаў, што фальшывых гісторыкаў трэба караць гэтак жа сурова, як фальшывых анатэчыкаў). Беларуская нацыя, можа быць, як ні адна ў свеце, зведала разбурэнне, згубіла ўздзеянне фальсіфікатаў яе гістарычнага мінулага. І вось парадокс, яшчэ адзін наш, беларускі парадокс: якраз тыя, творча актыўныя, думачныя, патрыятычна настроеныя нашых гісторыкаў, якія, верныя свайму навуковаму і грамадзянскаму абавязку, шмат зрабілі ў апошнія гады для таго, каб ачысціць беларускую гістарыяграфію ад завалаў хлусні і падтасовак, ад напаставаных розных ілжадзей і псеўдаканцэпцый і вярнуць народу яго гістарычную памяць, якраз гэтых навукоўцаў-гісторыкаў абвінавочваюць у... фальсіфікацыі гісторыі. А менавіта да такога бязглуздага абвінавачвання зводзіцца пафас і змест ліста ў рэдакцыю «Звязды», падпісанага небезвядомым А. Залескім і яго аднадумцамі і прэтэнзійна названага «Наватарства ці фальсіфікацыя?»

Прытым аўтары ліста так захапіліся выкрыццём «дзеячых былых членаў рэдакцыі «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», што не змаглі знайсці ніводнага добрага слова ў адрас такога незвычайнага выдання, стваральнікі якога запланавалі змясціць у 6 яго томах больш за 15 тысяч артыкулаў і паставілі сабе за мэту найбольш поўна, на найноўшых дасягненнях навукі адлюстраваць шматлікавы шлях беларусаў ад сёвай дадзены да сучаснасці, «асвятліць усё значныя і важныя падзеі, што адбыва-

ліся на тэрыторыі Беларусі» (з прадмовы да першага тома «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі»), і нават упусцілі з поля зроку наступны відавочны факт: акрамя «падсудных» дзесяці былых членаў рэдакцыі «Энцыклапедыі...» над ёй працаваў, ствараў яе вялікі калектыў — члены рэдакцыйнай калегіі, навуковыя консультанты, аўтары, рэдактары і ў тым ліку... некаторыя з аўтараў ліста ў рэдакцыю, а менавіта: А. Жураўскі, У. Палуян, Б. Далгатовіч... Як іх, апошніх, трэба разумець? Чаму, якім чынам аднеслі яны сябе раптам да ліку ненавісных ім «нацыяналістаў» ды «русафобаў»?

Прасякнуты абвінавачаным пафасам ліст «Наватарства ці фальсіфікацыя?» далёкі, натуральна, ад дэлавоў, тым больш навуковай, палемікі. Але я, тым не менш, дзеля карысці справы вырашыў звярнуцца да спецыялістаў — нашых вядомых гісторыкаў. З просьбай выказаць сваё меркаванне. Рэакцыя былога штатнага супрацоўніка энцыклапедычнага выдавецтва, актыўнага аўтара «Энцыклапедыі...», кандыдата гістарычных навук Вітала Скалабана можна выказаць адным словам: абурэнне. Ён абурэцца тымі недазвольнымі прыёмамі, якімі карыстаюцца А. Залескі і «іжы с ним», паказвае, прыводзячы канкрэтныя прыклады, называючы шэраг артыкулаў першых тамоў «Энцыклапедыі...» і прозвішчы іх аўтараў (розных па сваіх падыходах і па сваёй сённяшняй ідэальнай пазіцыі), наколькі далёкі ад ісціны крытыкі выдання з іх недарэчнай «трыяда».

Катэгарычнае непрыманне выклікае ў аўтараў ліста нацыянальна-дзяржаўны падыход у асвятленні гісторыі. А між тым, калі гутарыць з гісторыкамі, у прыватнасці з супрацоўнікамі Інстытута гісторыі АН Беларусі, калі праглядаеш іх адпаведныя выступленні ў друку, то без асаблівых намаганняў прыходзіш да высновы: гэты самы нацыянальна-дзяржаўны падыход з'яўляецца агульнапрынятым у гістарыяграфіі ўсёх цывілізаваных, суверэнных краін свету і ўяўляе сабой не што іншае, як нармальны, канструктыўны, сапраўды навуковы падыход. Вось і ўсё. І, безумоўна, натуральны той факт, што нашы навукоўцы-гісторыкі ўзялі гэты падыход на ўзбраенне. У гутарцы з галоўным рэдактарам часопіса «Беларуская мінуўшчына», гісторыкам Леанідам Лойкам дырэктар Інстытута гісторыі АН, яе член-карэспандэнт Міхась Касцюк значае: «Калі пачаў знікаць ідэалагічны ўціск і сталі з'яўляцца публікацыі гісторыкаў па раней забароненых сюжэтах, рэзка ўзрасла цікавасць да гэтай іх працы. Простыя гістарычныя ведаў і імкліва пайшоў уверх. Асноўная частка гісторыкаў Беларусі, у тым ліку, а, магчыма, і ў першую чаргу абсалютная большасць супрацоўнікаў Інстытута гі-

сторыі Акадэміі навук Беларусі, не маглі не адклікнуцца на гэтыя магчымасці актыўнай працы. Гістарычныя даследаванні сталі глыбей, а нацыянальна-дзяржаўнай канцэпцыі, якая была распаўсюджана, абмеркавана і прынята ў інстытуце. Яна атрымала адобранне на Першай усебеларускай канферэнцыі гісторыкаў. У першую чаргу яна выходзіць з прызнання факта шматвекавага існавання беларускага этнаса як суб'екта гісторыі...» Дыялог М. Касцюк заканчвае словамі пра важнасць і пільную патрэбу гістарычных ведаў. «Нагледзячы на ўсё цяжкасці, — гаворыць ён, — мы з'яўляемся сведкамі таго, як расце разуменне, што без гістарычных ведаў і выкарыстання гістарычнага вопыту нельга пастахава будаваць незалежную дзяржаву — Рэспубліку Беларусь».

Меў я гутарку з намеснікам дырэктара Інстытута гісторыі, доктарам гістарычных навук Міхасём Бічом. Ён з'яўляецца адным з ініцыятараў распаўсюду нацыянальнай канцэпцыі гісторыі і гістарычнай адукацыі і выступіў з адпаведнай публікацыяй на старонках «Настаўніцкай газеты» яшчэ ў лістападзе 1991 года. У больш разгорнутым і аргументаваным выглядзе гэтая канцэпцыя была выкладзена ім у першым нумары новага навуковага і навукова-метадычнага выдання «Беларускі гістарычны часопіс» (1993 г.). Міхась Восявіч нагадаў тыя важнейшыя прынцыпы, на якія, як ён лічыць, павінна абапірацца нацыянальная канцэпцыя гістарычнай навукі і гістарычнай адукацыі ў краіне. Гэта: дэартыяграфія і дэаідэалагізацыя гістарыяграфіі як галоўная перадумова яе навуковасці; гуманістычна, агульначалавечая і нацыянальна-дзяржаўная каштоўнасць як крытэрыі ісціны і ацэнкі гістарычных падзей, дзеячаў, фактаў; плюралістычная метадалогія, заснаваная на творчым засваенні розных тэорый сусветна-гістарычнага працэсу...

Так выглядае сапраўды навукова-творчая распаўсюда. А што са свайго боку прапаноўвае актыўнасць аб'яднання «Гістарычныя веды»? Ды нічога новага, канструктыўнага. Усё тое ж, сталінскае, выцягнутае з прапаллага нафтаінам ідэалагічнага куферка: «Савецкая гістарычная навука, заснаваная на ідэалогіі рабочага класа, змагла найбольш аб'ектыўна паказаць працэс развіцця чалавечага грамадства»(?). Ведаем, якая гэта была аб'ектыўнасць.

— Заўважу, што нашы аланенты блытаюць паняцці, — гаворыць М. Біч, — прызнанне факта існавання класаў — з класавым падыходам да асвятлення гісторыі. Але ж адна справа — прызнаваць існаванне класаў і класавай барацьбы (мы іх не адмаўляем, і гэта знайшоў адлюстраванне ў «Энцыклапедыі...»). І другая справа — патраба-

ваць, каб гісторык разглядаў развіццё грамадства, гістарычны шлях свайго народа з пазіцыі аднаго класа, адной партыі.

Пільна шукаючы (не інакш як з пазіцыі пралетарскай ідэалогіі), аўтары ліста выявілі «крамолу» ў артыкулах Анатоля Грыцкевіча і Міколы Ермаловіча. Паслухаем каментарыі нашых паважаных гісторыкаў.

— Найперш хочацца адзначыць, — гаворыць Мікола Ермаловіч, — што такая капітальная работа, як 1 і 2 тамы «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», якая ўвабрала ў сябе плён працы шматліка калектываў аўтараў, патрабуе глыбокага і грунтоўнага разгляду, а не такога вось павярхоўнага, разнаснага наскоку, які мы бачым у артыкуле «Наватарства ці фальсіфікацыя». Ну, ды яго аўтараў само выданне мала цікавіць, яны паставілі сабе іншую мэту — шукаць матэрыял для абвінавачвання нас, для кампраметацыі любой цаной нацыянальна-дзяржаўнага падыходу ў асвятленні мінулага. Вось як выглядае іх закід: «Але ж усходняе межы ВКЛ у XIV стагоддзі да р. Угра (прыток Акі) і вярхоўяў Дона — гэта з пункту гледжання гістарычнай логікі па сутнасці тое самае, што межы Германіі ў 1942 г. да Волгі і Каўказскіх гор». Але ж недарэчна парываюцца тое, што цягнулася некалькі месяцаў, з тым, што доўжылася звыш стагоддзя. Менавіта далучаны Вітаўтаў у перыяд 1395—1408 гг. землі да Угры знаходзіліся ў саставе ВКЛ да 1514 г. Гэта сапраўдны гістарычны факт, ігнараваць які недарэчна, а тым больш — лічыць фальсіфікацыяй.

Далей. Сцвярджанне аб пашырэнні беларускіх гаворак да р. Угры грунтуецца на падставе «Этнаграфічнай карты беларускага племені» Я. Ф. Карскага, змешчанай у вядомым «Дыялекталагічным атласе беларускай мовы». Мы тут атрымліваем таксама доказ таго, што паход Вітаўта на Угру нельга лічыць выпадковасцю. Мушу нагадаць аўтарам артыкула і той факт, што, паводле паставы ў з'ездзе КП(б)Б аб межах БССР, у састаў апошняй ўключаліся Смаленск, Бельскі, Духавічынскі, Дзімідавіцкі, Ельнінскі, Красненскі, Рослаўльскі, Веліжскі, Невельскі, Себжэўскі, Мглінскі, Старадубскі раёны («Образование СССР», М., 1949).

Незразумела, чаму аўтараў «Энцыклапедыі...» папракаюць у тым, што яны лічаць Вялікае княства Літоўскае беларускай дзяржавай. Гэта тым больш даўна, што адан з аўтараў артыкула, А. Залескі, у свой час пісаў: «Прызнанне дзяржаўнасці Беларусі ў XIV—XVI стст. дасць магчымасць правільна растлумачыць прычыны таго росквіту культуры, якой дасягнула Беларусь за феадальны перыяд» («На скрыжаванні думак», Мн., 1990, стар. 14). Сапраўды

так. Вялікае княства Літоўскае было найперш беларускай дзяржавай, а так званыя літоўскія князі былі фактычна беларускімі князямі і найперш клаліся аб інтарэсах беларускіх зямель. Гэтым і вытлумачаецца, чаму ВКЛ як дзяржаўнае ўтварэнне за ўсю сваю гісторыю не прамовіла ніводнага літоўскага слова, а гаварыла толькі па-беларуску.

Гэтак жа доказа, з фактамі і спасылкамі, што называецца, у руках адводзіць абвінавачанні ў свой адрас доктар гістарычных навук, прафесар Анатоля Грыцкевіч.

— Мой артыкул заснаваны толькі на фактах і гістарычных крыніцах, — падкрэслівае гісторык. — Побач з тэкстам змешчана карта В. Л. Насевіча «Вялікае княства Літоўскае ў другой палове XIV—XV стст.», дзе ўсё гэта пазначана. Усё гэта ёсць у гістарычнай літаратуры, у тым ліку ў расійскай гісторыка С. М. Салаўёва (Сочинения, книга 2, История России с древнейших времен, М., 1988). Карл Маркс гаворыць пра гэты перыяд: «Русь тады была падзелена на дзве дзяржавы — Маскву і Літву». Ён разглядае барацьбу паміж Масквой і Вільняй як спробы кожнага боку аб'яднаць усе рускія землі.

Такім чынам, працягвае А. Грыцкевіч, існавалі і палітычныя ярлыкі аўтараў заснаваны на выдумках і падтасоўках.

Наконт слоўца паўстанне 1920 г. («...») перапраблена ў «паўстанне за незалежнасць Беларусі, за інтарэсы сялян», — пішуць аўтары ў «Звязду». Заўвага няслушная. У артыкуле «Беларуская рада Случыны» даюцца звесткі, узятыя з розных крыніц і літаратуры і выказаныя, на наш погляд, аб'ектыўна. Ацэнка артыкула з партыйна-класавых пазіцый непрыемная. Аднак у адным з аўтарам ліста можна пагадзіцца. Сапраўды, Случына паўстанне 1920 г. было змаганнем «за незалежнасць Беларусі, за інтарэсы сялян» і таму было антыбальшавіцкім і антысавецкім, што азначала — за БНР.

Увогуле ліст членаў так званага аб'яднання «Гістарычныя веды» напісаны са старых, адкінутых жыццём пазіцый і з'яўляецца спробай нязначнай групы гісторыкаў старэйшага ўзросту навязаць, карыстаючыся палітычнай сітуацыяй, свае погляды ўсім гісторыкам і павярнуць развіццё гістарычнай навукі назад, у мінулае. Калі ж гаварыць пра іх пазіцыю, то сутнасць яе ў тым, што яна — антынацыянальная і антыбеларуская.

Што можна дадаць да гэтых слоў масцітага вучонага? Хіба толькі тое, што наўрад ці можа гісторык быць праўдзівым і будаваць, ствараць нацыю, калі ён займае антынацыянальную пазіцыю.

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

На ядзіна мне паталефанавала далёкая сязачка з маленькага правіцельнага гарадка на Гомельшчыне. Голас яе завіў ад шчасця: паспяхова адала экзамены і паступіла ў сталічны ўніверсітэт на адзін з гуманітарных факультэтаў. Пасля бурнага выказвання не ўражання, пасля маіх крыху менш бурных віншаванняў яна (дзіўна дзяўчына, заўжды «ашарашвае» мяне нечаканымі пытаннімі і сваёй незвычайнай цікаўнасцю да рэчаў, якія здаюцца надзвычай простымі і зразумелымі) спытала раптам: «А што гэта — быць студэнтам?». Канешне, можна было адказаць няпоўнай фразой, накітавалі: «Сама хутка даведасяся». Але, па-першае, нашы з ёй адносіны заўсёды складаліся так, што на ўсе свае пытанні яна тут жа атрымлівала мае канкрэтныя адказы, а, па-другое... Божа, колькі раптам успамінаў, асацыяцый, «карцінак» — нібы асобныя выражаны кадры з фільма, — нахлынула-накінула на мяне бедую, і без таго забітую патрыстычным і не вельмі тлумам, галаву... Нешта сціснулася акраш там, у грудзях, дзе, па дзіцячых яшчэ ўспамінах, — душа...

Каб даць сабе час упарадкаваць і «пасартаваць» сумбурныя асабістыя ўспаміны і назіранні і ведаючы, як дорага каштуюць «міжнародныя» хвіліны па тэлефоне (а калі б я пачала гаварыць — ніхто б ужо, напэўна, не спыніў), павялічваю адказчы на яе пытанне па пошце, у лісце. Пісала доўга, нешта адкідаючы, нешта напружана стараючыся прыгадаць... Калі ж, нарэшце, прачытала, што атрымалася, падумалася: сучасныя мемуары. Хаця... Мемуары, бадай, гучна сказана: не прыйшлося зазіраць за дзялічкі наўмыльнага часу, ды і ўспаміны, якія ні старалася — як тыя карцінкі з фільма...

«...Вось я ўяўляю: ты зараз, пэўна, не можаш заснуць, наўна-шчасліва, урушана, падганяеш хвіліны, каб хутчэй прамыкнуць самай, бадай, няпоўны ў тваім жыцці жыццё, каб кожны дзень будзеш думаць, якім яно будзе, новае жыццё ў верасні, зусім не падобнае на тое, спакойна-школьнае, што было дагэтуль... А твае бацькі таксама не спяць, разважаюць аб тым, які гэта добра, што ты паступіла, і які гэта будзе няпроста — вывучыць студэнцкі, калі настаўніца-маці зарэбляе столькі, што ледзь хапае на прадукты ды на аплата камунальных паслуг, калі ваш маленькі рамонтны заводзік, на якім працуе бацька, стаіць ужо чацвёрты месяц, калі ў тваёй малодшай сястры, якую таксама трэба адправіць у школу, павялізілі пальцы з чаравікаў, купленыя вясной, а сукенка, якую яна наслала летась, стала непрыстойна кароткай...

Не падганяй у радаснай бяссонніцы час: ён і так праліціць на даўга хутка. Няхай супакояцца твае бацькі: студэнты — народ жыццёвы і вынаходлівы, таму, калі ў цябе ёсць хоць трох спачувальных і шкадавання да іх — ім не прыйдзецца вылавацца са скуры, каб цябе прэкарміць...

Дзіўна, мінула пяць гадоў, а я, і зараз вельмі добра, яскрава помню, якая гэта вялізная радасць, ад якой ажно займае дух, — атрымаць у сярэдзінне жніўня выклік. Здавалася б, ужо даўно вядома, што ты, прайшоўшы па конкурсу, залічана. Але як затрапача сэрца, калі будзеш трымаць у руках маленькую казённую паперку, самы дарагі для цябе дакумент, у якім раўнадушны стандартны літары паведамляюць, што ты — студэнтка. Ты схаваш гэту паперку... (я нават ведаю куды — у чэрава вялікай акіянскай ракавіны, што стаіць у вас на кніжнай шафе, ты ў дзяцінстве запіхвала туды любімыя фанцікі ад цукерак) і будзеш па некалькі разоў на дзень даставаць яе адтуль, а ноччу, раптам прачнуўшыся, на пальчыках ісці ў вялікі пакой, каб яшчэ раз пры сляпым святле ліхтара ў акно глянуць на яе...

МЫ, ДЗЕЦІ ALMA MATER...

Калі ў гэтай маленькай паперцы будзе напісана, што табе прадастаўляецца інтэрнат, — лічы: пашанцавала. Хаця, я ведаю: будзе опрэчка да хрыпаты ў голасе з маці, якая будзе патрабаваць, каб ты жыла ў цёткі. Я ведаю: ты не згодзішся, бо не любіш быць ад некага залежнай. Маці, сутыкнуўшыся з тваёй упартасцю, састануць: напэўна кватэру, каб забяспечыць табе спакойнае (як хоча яна) і самастойнае (як хочаш ты) жыццё, — заадава вялікая «дзірка» для сямейнага бюджэту...

Маці, упэўнена, у сталіцу цябе не павязе: самай трэба ў школу. Таму і шукаць аўдыторыю, што ўказана ў выкліку як месца агульнага сходу, і засяляцца пасля ў інтэрнат будзеш адна, з зайдзрослай пагардай пазіраючы на некаторых сваіх аднакурснікаў, якія будуць сядзець у коле інтэрната на чамаданах і жаваць дамашнія бутэрброды, а іх матулі і татулі будуць стаіць у доўгай крыклівай чарзе на засяленне, абурваючыся нахлебствам гэтых самых, які ты, адзіночка, і молячы Бога, каб ён бараніў іх дзяцей ад такога суседства...

Я з усмешкай уяўляю, як, зайшоўшы нарэшце ў інтэрнат пакой, ты сціснана стаіш на парозе, не ведаючы, куды прыткнуць цяжкую сумку, якая ўжо адрывае рукі, спалохана пазіраеш на жалезны вузенькі ложак, на якім табе цяпер давядзецца спаць, і шырока раскрытымі вачамі а жахам назіраеш, як па сцяне павольна, пагаспадарску паўзе нешта такое рудое, тоўстае з доўгімі вусамі. Табе падумалася больш дасведчаная: звычайны прусак... Памятаю, калі мы пачалі ў інтэрнаце першую ноч, закладвалі вушы ватай, бячыся, што туды запавзе гэта брыдота... Праз месяц ты ўжо будзеш ведаць, што гэтыя істоты не кусаюцца і ў вушы не запавзаюць. Галоўнае — хаваць ад іх харч. У цэлафанавай мяшцы ці оліўкі. На вопыце ты ўпэўнішся,

што атруціць іх немагчыма: з апетытам з'еўшы любую атруту, яны толькі больш тлусцеюць...

Калі цябе паселяць з такімі ж першаккурсніцамі, вечарам пануша «агледзіны». Спачатку прыйдзе якая-небудзь пляцкурніца, сядзе на акно, закурывае і крытычным вокам аглядаючы кожную з вас, будзе пасячаць вас у таямніцы факультэцкага і інтэрнацкага жыцця. Яна, зацягваючыся цыгарэтай, спакойна будзе разважаць аб тым, што праз месяц вы замест акуртаных дамашніх халацікаў апранеце спартыўныя касцюмы, праз пайтода паспрабуеце на смак цыгарэту і гарэлку... Вы будзеце спрачацца, што яна выдумвае. Дарэмна: у спартыўныя касцюмы вы пераапрагнаеце хутка, які толькі ў вокны пакоя падзею кастрычніцкі вечер. Курчы і піль гарэлку ў інтэрнаце спрабуе бадай што кожны. Я сказала — спрабуе, ці працягвае — асабіста.

тая справа кожнага. У адрозненне ад «тусоўкі» падлеткаў, калі ты ў кампаніі будзеш адмаўляцца ад чаркі ці «пакурмы», твой аўтарытэт сярод таварышаў зусім не знізіцца. Уласную цвёрдую пазіцыю, якая б яна ні была, студэнты паважаюць.

Я ведаю: табе абавязкова спадабаецца хто-небудзь з хлопцаў-старшаккурснікаў, якія таксама прыйдуць «на аглядыны». Яны будуць спяваць пад гітару начутыя табы дагэтуль песні, раскажаш салёныя анекдоты і, паміж справай, кінуць: «А ці ёсць у вас чай і што-небудзь да чаю». Вы, наўняе, павялічваюць увес харч, што паклалі вам клататлівы матулі...

Хлопцы будуць прыходзіць штовечар. Ты з захапленнем будзеш думаць, што той, хто табе падабаецца, прыходзіць іменна да цябе... Я не буду папярэджаць, што ён з сябрамі ходзіць да вас толькі павесці: ты ўсё роўна не паслухаеш. Ты ўпэўнішся ў гэтым сама, калі аднойчы, выйшаўшы з ліфта, убачыш, які твой абраннік цялуецца на падаконніку са сваёй аднакурсніцай. Упэўнена: з гэтага моманту «сталоўка» ў вашым пакоі закрывецца.

Не перажывай: у цябе яшчэ будзе сваё «інтэрнацкае» каханне. З агульнымі думкамі, пацудзімі, падручнікамі, канспектамі, агульнай смеханай бульбай на патэльні... Звычайна такое каханне хутка заканчваецца: часцей прыяцельскімі, спачатку крыху нацягнутымі, а потым сапраўды шчырымі адносінамі («нібы нічога і не было»), радзей — больш банальна: вяселлем летам, жыццём у сямейным інтэрнацкім пакоі, пастаянным падлікі грошай... Не ведаю, я каму, мне асабіста больш даспадобы першы варыянт...

Стыпендыі табе хапаць на будзе ніколі. Ты ела калі-небудзь хлеб, паліты маянэзам? Ты скрывіла вусны? Дурніца, ты не ўяўляеш, якая

гэта смаката. І тання, і сярдзіта. А яшчэ дамашняя сала... Так, так, бабурліна, якое заўжды ляжыць у вас у халадзільніку і якога ты нават не каштуеш...

Чаму я не пішу пра вучобу? Што ж... З першага дня ты будзеш чуць: «Ад сесі да сесі жыць студэнты весела». Ці трэба кіравацца гэтай ісцінай — залежыць зноў жа толькі ад цябе. Ты можаш днямі праседваць у бібліятэцы (праўда, сумняваюся, што табе гэта спадабаецца), адказаць на кожным семінары, атрымліваць адзнакі «аўтаматам», не здаючы экзамена. Але хутчэй за ўсё ты будзеш вучыць толькі апошнія суткі перад іспытамі, нахлебваючыся ранкам пазычанай у «багатых» суседзяў, зваранай з дапамогай кісяліцы, кавы, ісці на факультэт, цягнуць білет, адказаць... На «выдатна»... Ці на «добра»... Экзамен, які ўсё жыццё, латара. Вечная і правераная шматлікімі пакаленнямі ісціна. Як пашанцавае...

За пяць гадоў ты палюбіш горад. І апошняя восенню ты будзеш блукаць па замежных людзях сцэжках у тваім любімым скверы, з сумам глядзець на мутную ваду Свіслачы, успамінаючы, раптоўна нежэ згадаючы, што ўжо мінула пяць гадоў, што гэта ты, іменна ты сядзела ўчора на акне ў пакоі першакурсніц, курыла (а можа і не) і раскажвала ім секрэты інтэрната і факультэта, а яны, у чысценькіх дамашніх халаціках са спалоханым захапленнем цябе слухалі. А вечарам ты будзеш браць гітару і спяваць тыя песні, якія калісьці спяваў той, забыты ўжо, з недасягальнага мінулага, пачкурніцкі...

Дзяржэкзамены, дыплом... Яны не такія страшныя, як здаваліся ўсе пяць гадоў. І гэта зусім не нешта грандыёзнае, ад чаго перавернецца ўсё жыццё. Проста звычайнае лагічнае завяршэнне адрэзку жыцця даўжынёй у пяць гадоў... Усё ў гэтым свеце калі-небудзь прыходзіць да завяршэння.

І будзе апошняя ноч у інтэрнаце. Ты будзеш старацца жартаваць, ці можна загадаць суджанага, калі апошні раз спіш на месцы, а ў горле нешта будзе прышчы, і вочы будуць па-адраднаціку вільготныя. А назаўтра ты прыйдзеш у інтэрнат забраць сніж-такія рэчы, што засталіся, і дзед на вахце, які ўчора яшчэ прыветліва гаварыў з табой, афіцыйна, нібы не пазнаючы, скажа: «Вашы дакументы...» І толькі тады ўжо не толькі ў розуме тваім, але і ў падсвядомасці замацуецца думка: «Ну, вось і ўсё...»

А пасля... Але ты ж пыталася: «Што такое быць студэнтам?» Значыць, гэта ўжо зусім іншая гісторыя... А пакуль — жыві і радуйся жыццю...

Гэты ліст дагэтуль ляжыць у мяне на стала непаспелы. Я не ведаю: ці пасылаць яго адрасату наогул. Зрэшты, шкіды ён не наробіць ніякай. Карысць, пэўна, таксама не прынесе. Проста заадава вялікі адказ на вельмі вялікае пытанне... А я калі будзе — гэта зусім не ад яго залежыць...

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

СЕМ ЧЫСТЫХ

ПЁТР ЧААДАЕЎ. «АПАЛОГІЯ ВАР'ЯТА»

пустэльнікам у сваім маскоўскім доме.

Што ж, гэта нам блізка і добра знаёма. Чалавек, які мае сваё меркаванне, заўсёды быў, ёсць і пакуль што будзе на падаарэні. Цікава, што гэта датычыць не толькі ўлады, тое ж самае адбываецца ў асяроддзі так званага простага народа.

«То, што ў другіх народаў толькі прывычка, інстынкт, то нам приходится вдалбливать в свои головы ударами молота. Наши воспоминания не идут далее вчерашнего дня; мы как бы чужие для себя самих. Мы так удивительно шествуем во времени, что по мере движения вперед пережитое пропадает для нас безвозвратно...»

Я магу дапусціць, што Зянон Пазняк у нечым памылкаваў, штосці не ўлічвае, чагосці проста не разумее ці не жадае разумець. Гэта нармальна. Я не магу зразумець шчыры беларускі народ, які з такім захапленнем Пазняка не навідаецца. Словы — яшчэ не дзеянні, намеры — яшчэ не ўчынак. Тут Чаадаевым пахне.

Мяне вельмі лёгка могуць запісаць у русафілы. Альбо ў нацыянал-радыкалы. Як гаворыцца, што каму бліжэй.

Русафілам могуць зрабіць таму, што я прыязна стаўлюся да Чаадаева, які пісаў: «...польская республика в пору наивысшего своего могущества была государством, состоявшим из нескольких народностей, из них русские в областях, носивших название Белоруссии, Малороссии, составляли главную часть».

Беларусь, звярнучы ўвагу, названа вобласцю, якую населялі рускія. Для нашых нацыяналістаў, безумоўна, гэта вялікая крыўда.

А нацыянал-радыкалам аб'явіць, калі я скажу, што пры ўсім сваім разуменні, шырынёй поглядаў Чаадаеў быў прадуктам сваёй эпохі і сваёй краіны. Ён, скажам, лічыў, што малы народ, ці, як ён казаў, народнасць, у саставе вялікага народа зможва атрымаць новы імпульс для развіцця. Імпульс, вядома, мы атрымалі, але катэгорыя «беларускі народ» зараз уяўляецца вельмі туманнай.

«...русские области отделились от республики (Польшы). — С. Ш.) и соединились с семьей славянских народов, которая приняла название Всероссийской Империи». Як бачым, і гэта актуальна зараз. Праўда, раней беларускія славяне чамусьці не рваліся ў адзіную сям'ю. Зараз карціна зусім іншая.

«Чобы заставаць сябе замітлівым, нам прышлося растагнуцца от Берингова пролива до

Одера...» Гэта таксама Чаадаеў. І тут ён супярэчыць сам сабе. З аднаго боку, разумее небяспеку імперскай каланіяльнай палітыкі, з другога — вітае яе.

Але яму можна дараваць. Ён мог не ведаць, што ў сярэднявеччы менавіта маскоўскія цыры знішчылі 2/3 насельніцтва Беларусі, яшчэ нейкую частку насельніцтва, у асноўным кваліфікаваных рамеснікаў, вывезлі. Мог не разумець, што калі б рускія князі пайшлі на саюз з Вялікім княствам Літоўскім, а не знішчалі адзін аднаго ў міжусобіцах з дапамогай татар, то апошніх даўно б выгналі. Мог выслакамерна не браць пад увагу тое, што ВКЛ была нармальнай еўрапейскай дзяржавай з высокім (значна вышэйшым, чым у Маскоўскага царства) узроўнем развіцця.

Але гэтага не ведае большая частка сучасных беларусаў, калі іх можна так назваць. Гэта — дараваць? Дараваць, што і ведаць гэтага яны не хочуць?

«Народы — в такой же мере существа нравственные, как и отдельные личности. Их воспитывают века, как отдельных людей воспитывают годы. Но мы, можно сказать, некоторым образом — народ исключительный. Мы принадлежим к числу тех наций, которые как бы не входят в состав человечества, а существуют лишь для того, чтобы дать миру какой-нибудь важный урок...» Чаадаеў пісаў гэта, зразумела, пра расіян. Аднак што перахадзіла на пераносіць ацэнку філосафа на нас саміх? Два стагоддзі ў саставе імперыі не прайшлі дарэмна...

Калі ўважліва чытаць Чаадаева, старонка за старонкай, у ханалагічнай паслядоўнасці, узнікае ўражанне, што пісалі ўсё гэта два чалавекі. У «Філасафічных пісьмах» — ён прыхільнік Еўропы, нічога «граціознага» ў гісторыі Расіі не знаходзіць.

«Апалогія вар'ята» — вяртанне «да родных дамавін».

«Там неаднократно наблюдалось: едва появится на свет Божий новая идея, тотчас все узкие эгоизмы, все ребяческие тщеславия, вся упрямая партийность, которые копошались на поверхности общества, набрасываются на нее, овладевают ею, выворачивают ее наизнанку, искажают ее, и минуту спустя, размыслив все эти факторами, она уносится в те отвлеченные сферы, где исчезает всякая бесплодная пыль», — так Чаадаеў пісаў пра Еўропу ў «Апалогіі».

Да чаго, да якой ступені ўсё паўтараецца... Праз 140 гадоў мы праходзім чаадаеўскім шляхам, строга дакладна, ні на крок не адступаючы.

Спачатку было настрэжанае пакланенне Захаду, потым — такое ж катэгарычнае непрыманне яго. Нас кідае з боку ў бок і мы не памятаем, што гаварылі ўчора. І не ведаем, што скажам

заўтра. І ці скажам увогуле што-небудзь.

Праўда, у Чаадаева супярэчлівае была арганічная рыса. Як гаворыцца, заўсёды думаць аднолькава можа толькі дурань. Чаадаеў, у гэтым уся справа, шукаў не праўду, але ісціну. Рэчы, пагадзіцца, розныя. «Еслі мы і не всегда были одного мнения о некоторых вещах, мы, может быть, со временем увидим, что разница в наших взглядах была не так глубока, как мы думали. Я любил мою страну по-своему, вот и все, и прослыть за ненавистника России было мне тяжелее, нежели я могу вам выразить...»

А што шукаем мы? Ці шукаем увогуле? Ва ўсякім разе, не ісціну. Праўда наша маленькая і да болю прымітыўная: быць сытым і апранутым. У прынцыпе, гэта дастойная ідэя. Але толькі на сённяшні дзень. Я ніколі не сумняваюся, што калі вельмі захацець, то будзе і ежа, і вопратка, і ўсё астатняе. Скажам так, задача тактычная. Стратэгія з нас дрэнная.

Магчыма, справа ў разарванасці — паміж Усходам і Захадам — нашай сямьдомасці? Не ведаю. Ва ўсякім разе, паўтарыць услед за Плуціным і Чаадаевым: «Россия никогда не имела ничего общего с остальной Европой, история её требует другой мысли, другой формулы» — я не магу.

А можа справа ў тым, што за два стагоддзі мы страцілі свае галоўныя рысы як нацыя і сапраўды амаль поўнасьцю асіміляваліся ў суседнім народзе? І тады можна словы Чаадаева аднесці і да нас, і для нас яны будуць справядлівымі: «К тому же в русском народе есть что-то неотвратимо ненарушимое, безнадежно неподвижное, а именно — его полное равнодушие к природе той власти, которая им управляет. Ни один народ мира не понял лучше нас текст Писания: «Нести власти аще не от Бога». Установленная власть для нас священна. Как известно, основой нашего социального строя служит семья, поэтому русский народ ничего другого никогда и не способен усматривать во власти, кроме родительского авторитета, применяемого с большей или меньшей суровостью, и только...» Прашу прабачэння за такую доўготу цытату, але мне здаецца, тут ёсць пажытак для роздуму. Проста азірніцеся вакол, угледзіцеся ў сённяшняе наша жыццё.

Некалі Чаадаеў рытарычна пытаў: «Где наши мудрецы? Где наши мыслители?» Прайшло не так шмат часу, з'явілася вялікая руская літаратура, з'явіліся мудрацы. Што было потым? Разанаў памёр галоднай смерцю ў 1919 годзе, Фларэнсі трапіў на Салаўкі, астатніх на чале з Бярэзавым параждае адправілі ў Еўропу. Расіі мудрацы непатрэбны.

Горкая роля — прадказаць усё гэта за сотню гадоў. Расія дала свету ўрок, які не трэба. І, напэўна, дзесяткі міліяны загніўшых у ходзе ўрока не могуць служыць апраўданнем «асабліваці шляху».

Вось цікавая думка: калі б не катастрофа 1917 года, то руская культура абвергла б выказванні Чаадаева. А так — не паспрачаешся. Ісціна — за ім.

Сяргей ШАЎЦОЎ.

Вядомы нямецкі філосаф Шэлінг лічыў Чаадаева «самым разумным з вядомых яму розумаў». Адаін са знаёмым пісаў Чаадаеву: «Вялікі немец вамі трышчы, ловіць усюды рускіх і прагна ад вас распытвае».

Не так даўно я перачытваў выбранае з Чаадаева. Калі б не вытанчаная мова мінулага стагоддзя, не ўсе гэтыя старамодныя абароты, то падумаў бы: гэта дакладна пра нас. Уласна, тое ж кола праблем, тая ж ідэяная накіраванасць, тое, аб чым мы і зараз так гарача спрачаемся. 140 гадоў прайшло з моманту смерці філосафа, а ён усё актуальны. Як быццам час спыніўся. А потым аднавіў свой бег, які бы паказваў: вось, нічога адкрываць не трэба, быў Чаадаеў, вам толькі неабходна пра гэта нагадаць.

Ніякіх зачэпак у яго біяграфіі знайсці немагчыма. Нарадзіўся 27 мая 1794 года ў дваранскай сям'і. Даволі рана застаўся без бацькоў, выхавалі родзічы з боку маці, дакці гісторыка і публіцыста XVIII стагоддзя М. М. Шчарбатава. Вось толькі занята дзеда нешта тлумачыць, напрыклад, схільнасць унука да інтэлектуальнай дзейнасці.

Некалькі гадоў вучыўся ў Маскоўскім ўніверсітэце, потым уступіў у гвардыю, прымаў удзел у вайне з Напалеонам. Геройны арэол, выдатная адудка дэзволіт хутка рухацца па службовай лесвіцы. Раптам — рэзкая змена джарачай, поўная адмова ад кар'еры, затым збліжэнне з дэкабрыстамі, адыход ад іх па ідэйных прычынах.

Многія даследчыкі сыходзілі ў той думцы, што філосаф у Чаадаева абудзіла трохгадовае падарожжа па Еўропе. Еўропа зламала яго сістэму поглядаў і прымушала па-новаму асэнсавваць гісторыю Расіі і яе месца ў свеце.

Потым было некалькі гадоў адзіночкі роздуму і, як вынік, першае «Філасафічнае пісьмо», надрукаванае ў «Тэлескопе» ў 1836 годзе.

«... тусклое и мрачное существование, лишённое силы и энергии, которое ничто не оживляло, кроме злодеяний, ничто не смягчало, кроме рабства. Ни пленительных воспоминаний, ни грациозных образов в памяти народа, ни мощных поучений в его предании. Мы живем одним настоящим, в самых тесных его пределах, без прошедшего и будущего, среди мертвого застоя». (Прашу прабачэння, але мне падалося адзіна правільным захаванне мовы арыгінала.)

Нават сёння гэта гучыць крыўдна. Можна ўявіць, які гэта гучала тады.

Перш за ўсё абуралася грамадства. Менавіта грамадства, бо факт, што студэнты Маскоўскага ўніверсітэта (!) з'явіліся да яго алекунка і старшыні маскоўскага цензурага камітэта графа Строганова і заявілі, што гатовы са зброяй у руках заступіцца за пакрыўджаную Расію. Ні больш, ні менш.

Упадкі дзейнічалі даволі арыгінальна: Чаадаева афіцыйна аб'явілі вар'ятам. Так што прырытэт у адкрыцці метаду карнай поіятры належаць не савецкім медыкам, а імператару Мікалаю I, з падачы якога ўсё і было зроблена. Па сутнасці да самай смерці Чаадаеў пражыў

ВІДАВОЧНА, няма такога чалавека, на якога калі-небудзь не гайкнуў бы сабак. І, вядома ж, наглядзецца на тое, што ў кожнага з нас яшчэ змалку ў падсвядомасці называецца адкладзенай ісціна «сабак — сябар чалавека», апошні пры гэтым гайкнне марыць аб адным, каб той ваўкадаў ростам з цяля ці моська ростам з кацяня не ўчапіўся табе ў лыткі. Не прыемна, балюча, ды яшчэ сорак уколаў могуць пекануць дактары ў адно далікатнае месца, калі, крый Божа, той сабак чалавека па нейкай прычыне ашалеў: ці то ад паўнаты радасных пачуццяў да яго гаспадары, ці то ад катастрофічнай нахваткі іх.

Як бы там ні было, але гамяльчанка Валянціна (сапраўдныя прозвішчы людзей мы не ўказваем у артыкуле з-за лікантасці сітуацыі) ні аб чым гэтым не думала па той прычыне, што ёй было добра. У беспрацоўных не ходзіць, а на рабоце нават выдзелілі пецёўку ў санаторый-прафілакторый. Вось яна і адпачывае тут, папраўляе сваё здароўе. Хмары яе жыцця, даведца, ужо рассяліліся, зніклі: яна стала забываць неладзі са сваім былым мужам, якія прывялі да скасавання шлюбу. А на гарызонце разгаралася надзея на сямейнае ішчасце: яна сустрача мужчыну, да якога ў яе ўспыхнулі светлыя пачуцці і ад якога яна стала цяжарнай. Усё ішло да таго, што яны праз нейкі час павінны былі наведаць ЗАГС. З якой мэтай — тлумачыць не трэба.

З такімі вось думкамі перад вачэй у санаторнай сталойцы Валянціна павольна рухалася па спартыўнай пляцоўцы стадыёна. А кран у гэты час тут выгульваў сваю любімую Крысці адзін начальнік сярэдняй маштабавы Пятро (назваем яго так). Ён толькі што вярнуўся з жонкай з дачы, куды Крысці дарога была заказана: таптаць грады — гэта нібы нож у сэрца.

А трэба сказаць, што Пятрова сучка была, як кажуць, шык-мадэрн: заморскай пароды (рызеншаўцэр), чорная, нібы смоль, стройная, гонкая, разумная. Месяца паўтара назад яна прайшла ў гарадскім клубе службовага сабакаводства на вывучэнне па агульнаму курсу паслу-

шэнства і паспяхова здала іспыты і, як адзначана ў адпаведнай даведцы клуба, па характары «была спакойная, ураўнаважаная і па тыпу вышэйшай нервовай дзейнасці з'яўлялася сангвінікам».

Крысці, заўважыўшы непадалёку здаравенную аўчарку, ірванула да яе. Воля вольная, адным словам, ні павадка, ні намордніка. Паназіраў трохі за сабакамі Пятро і вырашыў: у кампаніі ім веселей, няхай дурэюць.

ма прычын, трылогіі вашы беспадстаўныя, казаў ён, бо сучка не шалёная. Рана пабаліць трохі — даведца пацярпець. А што датычыцца раскашмачанага світэра, дык не бяды: урон кампенсуем. Праз слёзы Валянціна папрасіла гаспадары Крысціны прадставіць ёй даведку, што ў сучкі няма шаленства, каб не ісці на ўколы ці не рабіць адпаведныя прышчэпкі.

Пятро яшчэ раз папрасіў праба-чэння ў пацярпеўшай і паабыцаў

кую сцэну. Быў, стаяў на сваім Пятро. Так, я дапамог Валянціне і ніякіх абцяжненняў ёй не даваў, бо не магу несіці адказнасць за чужых сабак, іх дурныя паводзіны.

Валянціна тым часам траціла дні водпуску без утрымання зарплаты на лянчэне, знаходзячыся пад пільным назіраннем медыкаў, і калі закончыла яго, задумалася: як быць? Нервовае напружанне, страх, уколы могуць (а такое апасенне выказалі ўрачы) самым негатывным чы-

дварняк — прычына ўсіх бед. Ён зрабіў напад на Валянціну, таму і ўкус таіх нахвотны — лёгкія цялесныя пашкоджанні, як значыцца ў даведцы ўрача. А калі б цапнула Крысці, было б не такое. Яна б вырвала са спіны Валянціны кавалек мяса, бо жым сквіц рызеншаўцэраў да сягае дзесяці атмасфер і драпінамі і сінкамі, як у Валянціны, тут не абыйшлося б. Па-траціце, сведкі не маглі бачыць ад турнікоў, дзе яны знаходзіліся, як усё было на самай справе.

Дзесяць справядлівасці значэння, што суд ва ўсім разабраўся і вынес такое рашэнне: спатнаць з Пятра на карысць пацярпеўшай звыш шасці мільёнаў рублёў, з чым той катэгарычна не пагадзіўся і падаў касацыйную скаргу ў абласны суд. Але там падтрымалі рашэнне раённага суда, і Пятро павінен будзе раскашэліцца за неатактыўныя паводзіны сваёй элітаннай разумніцы Крысці.

На гэтым і можна было б паставіць кропку, калі б многіх нашых сучаснікаў не турбавалі шматлікія «сабачыя» пытанні. У нашай газеце яны ўжо ўзнімаюцца, таму не будзем паўтарацца, а спынімся толькі на некаторых.

Выйдзіце на двары гарадскіх шматпавярховікаў. Яны да таго забруджаны, напрыклад, у Гомелі, сабачымі нечыстотамі, што там гуляць дзецям небяспечна. І паглядзіце, як у заходніх краінах. Там гаспадар сабакі ў час яго выгулу носіць з сабой пэўныя прадметы, каб не пакідаць нечыстоты на вуліцы, бо ў адваротным выпадку яго чакае сур'ёзнае пакаранне. А праезд у гарадскім транспарце? Так, сабакі там на павадках, але без наморднікаў. Мо таму, што прайшлі курс паслужэнства? І згодна з навукай не могуць траўміраваць чалавека? Лухта ўсё гэта. Бо нават чалавек на ўсе сто працэнтаў не можа прадказаць свае паводзіны ў залежнасці ад той ці іншай сітуацыі, а тут — звер. У Гомелі ў бальніцы вуны і зараз ляжыць мужык, якому яго любімы сабак зубамі ўчапіўся ў падбародак і моцна пакусаў.

Адным словам, сабачыя пытанні можна ўтрасці толькі чалавек. І шкада, што да канца ён гэтага так і не зрабіў.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

У ПЯТРА БЫЎ САБАКА...

або Як цяжарная сучка пакусала
цяжарную жанчыну і які гэта мела працяг

Напэўна, нічога дурнага і не здарылася б, калі б побач не праходзіла Валянціна. Яны, склаўшы вушы, ашчэрывушы пашчы і разрываючы вачэрнюю цышыню грозным брэхам, куляй панесліся на Валянціну, распалючы ў сабе спрадвечны інстынкт палаяўніча-забойчы. Жанчына нема закрычала і ад страху кінулася наўцёкі. І тут, падаючы ад моцнага ўдару сабачых лап, яна адчула востры боль у спіне, у раён пазванка якой ўпіліся вострыя зубы.

Яна чула, як нешта крыйнуў Пятро, бачыла, як ён падбег да месца здарэння, адагнаў сабак, дапамог ёй падняцца. Жанчына ўся дрыжала, нібы ў ліхаманцы, плакала і ад страху і ад болю. Пятро, як мог, пацаў супакойваць яе. Хвалявацца ня-

прывесці тую даведку заўтра ў вызначанае месца. Аднак туды ён не прыйшоў, і Валянціна, баючыся за сябе, звярнулася да ўрачоў бальніцы хуткай медыцынскай дапамогі. Там, вядома ж, паралі ўзяць даведку, таму што без яе неабходна праходзіць курс спецыяльнага. Жанчына пачала шукаць гаспадару чорнай сучкі, якая ўкусіла яе. Знайшла. Аднак атрымала ад варот паварот. Ад ранейшай вінаватасці Пятра і яго абцяжненняў не засталася і следу. Больш таго, ён заявіў наступнае: Крысці яе не кусала, а таму да яго, Пятра, ніякіх прэтэнзій быць не можа. Вось так.

Справа набывала ўжо зусім іншы характар, і жанчына, якая перанесла моцнае нервовае ўзрушэнне ад нападу сабак і трылогіі за сваё здароўе і здароўе будучага дзіцяці, падала заяву ў міліцыю. Там пачалі выяўляць абставіны справы.

Пятро адразу ж заняў наступную пазіцыю: чаму Валянціна чапляецца да яго? Прычым тут Крысці, калі да жанчыны несліся тры сабакі? Крысці бегла апошняй? Ён, Пятро, падаў каманду, і сучка спынілася за тры метры ад Валянціны. А яе, відаць, пакусаў дварняк. Ды ніякага дварняка не было, сцвярджалі Валянціна і двое жанчын-сведак, якія таксама адпачывалі ў санаторы-прафілакторы і бачылі гэтую да-

нам паўпываць на плод, і, крый Божа, народзіцца якая-небудзь пачвара: такія выпадкі ў медыцынскай практыцы мелі месца. Адным словам, сумненні так грызлі яе душу, такі пасеялі разнабой, што яна не спала ночамі. І ў рэшце рэшт рашылася на аборт. Гэты яе ўчынак, як выявілася пазней, выклікаў самы сумны вынік. Любімы мужчына Валянціны, з якім яна спадзявалася звязаць свой далейшы лёс, расцаніў яго наступным чынам. Значыць, шаленства ўсё ж мае месца, і хто яго ведае, як яно скажацца ў далейшым. А калі раптам шаленства тое... перакінецца на яе? Карцей кажучы, ён даў ад сваёй любімай жанчыны цягу.

А Валянціна звярнулася пасля ўсёй гэтай калатнечы ў суд з просьбай спатнаць з гаспадары сучкі кампенсцыю за нанесены ёй маральны і матэрыяльны ўрон. Ведалі б вы, паважаныя чытачы, як выкручываўся на судовых працэсах Пятро! Ігнаруючы рашэнне органаў улады аб тым, што выгул сабак без павадкоў і наморднікаў забаронены, ён імкнуўся даказаць, што стадыён не з'яўляецца грамадскім месцам па той прычыне, што ён рэканструюецца і тут робяць выгул сваіх чатырохногіх сяброў таксама без павадкоў і наморднікаў многія іншыя сабаководы. Па-другое,

Малюнак Леаніда РАЗЛАДАВА.

БЕЛЫ БІМ БЕЗ ЧОРНАГА ВУХА

ВЯДОМА, усім нам не раз даводзілася бачыць брудных бяздомных сабак і катой. Не ведаю, як вам, а мне часамусьці заўсёды здавалася, што ў вачах у такіх чатырохногіх дрыжыць гаручая сляза-крывінка. Іх ліслівы пагляд заўсёды здаецца нямым дакорам свету людзей, якія пакінулі сваіх меншых братоў на волю лёсу: пад масты і ў падвалы, на сметнікі і ў трушчобы. Адным словам — на пагібель. Так, як глядзяць бяздомныя жывёлы, глядзяць толькі дзеці ды сляпыя. Абпальваючы вачыма, быццам кіпленем. Аж да пазногцў ток працягае...

Аднак далёка не ўсіх апапоўваюць такія пачуцці — многія могуць і пікнуць бруднага сабаку ці ката, бляшанку да хваста прывязаць. Нядаўна ўражыў выпадак, калі школьнікі катой распіналі і скідвалі з верхніх паверхаў шматпавярховых будынкаў. Такія вось «юннаты»! Ну, а хто больш хітры, той ведае просты і дзейсны спосаб пазбавіць родны двор ад сабак — трэба проста набраць нумар... дыспетчара роднага ЖЭСа. І паскардзіцца на нязручнасці, якія прыносяць бадзяхныя чатырохногія. Вынік атрымаецца імгненны: прыедуць змрочныя мужыкі, разгорнуць вялізныя сачкі і пачнуць адлоўліваць гаротнікаў.

Дзейнасць канторы адлову (афіцыйна яна называецца САГ — спецаўтагаспадарка па ачыстцы горада) пакрыта цёмрай таямнічасцю і жудасцю. Дзеці-сагаўцы ўяўляюць сабой нейкую караючую руку, якая пазбаўляе Мінск ад рассаднікаў хваробатворных бактэрый. Часам, праўда, трапляюць туды і сабакі з ашыйнікмі. З-за аднаго такога (мяркуючы па расказах супрацоўнікаў спецаўтагаспадаркі, гэта быў дог) зараз у пункце прыёму бадзяхных жывёл пануе цышыня — шарыкаў і палкану проста не трымаюць ні дня! «Як так, чаму не трымаюць?» — магчыма, спытаеца цікавы чытач. Ды ўсё з-за памятнага вышэй дога, якога выкары, аламаўшы клетку. І тады доблесны сагаўцы вырашылі адлоўленых жывёл не пакідаць на ноч без нагляду. «Паклапаціліся!» З усімі прывезенымі чатырохногімі разбіраюцца на працягу дня.

Супрацоўнікі спецаўтагаспадаркі па ачыстцы горада маюць усе аtryбуты канцылярскай установы. Папершае, працоўны дзень — з 9.00 да 17.00 (я бяру ў якасці прыкладу сярэдні час. М. Л.), з абавязковым абедзённым перапынкам з 13.00 да 14.00. Хоць я наогул есці б не стаў пасля такой «працы».

Знаёмыя, якія згубілі сабаку, дзяліліся сваімі ўражаннямі ад наведвання пункта прыёму сагаўцаў, адзначыўшы плямы крыві на рукавах і грудзях уніформаў. Так што — каму бруд, а каму і кроў! Ну і трэцяе, відаць, самае галоўнае — мэта працы. У сагаўцаў яна гучыць прыкладна так: як мага хутчэй адлавіць і ліквідаваць рассаднік хваробатворнага ўздзеяння з боку чатырохногіх. Калі ў пераліку ўсіх аtryбутаў установы заводзіцца план, то тут ужо, браткі, нічога не папішаш — трэба выконваць. І выконваюць! Наколькі мне стала вядома ад кампетэнтных асоб, вышэйпавыянае заяўка ЖЭСа зусім не такая ўжо фікцыя, ды і грамадзян, якія любяць ананімныя званкі і скаргі, не так ужо шмат. А план мае здольнасць «гарэць». Вось і абавязваюць жыллёвыя канторы штотыдзень дасылаць заяўкі ў спецаўтагаспадарку. Ствараецца, як мы бачым, непарушная звязка «ЖЭС-САГ». Цэлая сістэма! Бедныя шарыкі нават і не падазраюць аб тым, якая планамерная работа вядзецца па іх выхаванню, каб прывесці горад у санітарна-бэзакорны выгляд. Разавы выезд сагаўцаў каштаваў у кастрычніку мінулага года 38 тысяч «зайчыкаў». Зараз, відаць, даражэй — дзесяці ў межах ста тысяч. Так што місія іх не такая бескарыслівая. Пры адлове самае галоўнае — спрыт, вопыт таксама не пашкоджаць. Есць свае «спяцы», якія могуць голымі рукамі заваляць нават сёнбернара. І гэта зусім не выдумка. Сагаўцы — дужыя хлопцы, прывучаныя штодзённымі рэйдамі да самых розных сітуацый.

Многія называюць іх проста жывадзіламі, не здаючыся, зразумела, пра тое, што работа спец-

аўтагаспадаркі мае моцную заканадаўчую базу. Самы характэрны і найбольш поўны фундамент гэтай базы — рашэнне Мінгарвыканкома № 254 ад 13 верасня 1990 года «Аб мерах па прафілактыцы мікраспарты і шаленства і правільна ўтрымання хатніх жывёл у горадзе Мінску», дзе агаворваюцца ўмовы ўтрымання хатніх жывёл. Напрыклад, усе «ўладальнікі жывёл абавязаны: рэгістраваць іх на працягу 5 дзён з дня набывання ў жыллёва-камунальных органах, якія бяруць квартплату: ЖЭСах, ЖКК, ЖКО, ЖЭУ, ЖСК, ведамасных домапраўніцтвах і г. д. Абавязковай рэгістрацыі падлягаюць сабакі ўсіх парод (выключачы службовых) ва ўзросце 2 месяцаў і старэй» (п. 3.1). Калі вы набывлі якую-небудзь жывёліну, то абавязаны ў пэўны тэрмін паведамаць у сваю жыллёвую кантору. «Выводзіць сабак (акрамя катой) у месцы агульнага карыстання неабходна на ланцугу, у намордніку і з нумарным знакам на ашыйніку» (п. 3.3). «Выгульваць сваіх гадаванцаў дазваляецца толькі ў месцах, адведзеных для гэтых мэтай выканкамі райсаветаў народных дэпутатаў з 7 да 23 гадзін. Уладальнікам жывёл забараняецца прыводзіць іх у месцы адпачынку людзей» (п. 4.1). Калі ўчытаецеся ў тэкст выканкомаўскага рашэння, ствараецца ўражанне, што сабакам і катом дазваляецца ўладамі жыць у глыбокім падполлі. Ну, з хатнімі яшчэ паўбяды — у іх ёсць гаспадары, якія, дарэчы, не вельмі і рвуцца рэгістраваць сваіх сабак. Таму і прадлісваецца рашэннем выканкома № 675 ад 16 лістапада 1995 года «раённым жыллёвым рамонтна-эксплуатацыйным аб'яднаннем сумесна з раённым аддзелам унутраных спраў праводзіць мэтавыя рэйды-правэркі з мэтай выкрыцця сабак, не зарэгістраваных у кватэрах жылых дамоў» (п. 3).

15 працэнтаў ад сумы збораў з уладальнікаў чатырохногіх пералічваецца спецаўтагаспадарцы па санітарнай уборцы г. Мінска на па-

крыццё выдаткаў, звязаных з адловам бадзяхных жывёл (п. 2). У рашэнні 1990 года гаворыцца, што адлову падлягаюць «сабакі і каты, якія знаходзяцца без уладальнікаў у скверах, дварах, садах, парках, бульварных, рынках і месцах агульнага карыстання жылых дамоў» (п. 5). Такім чынам, дзякуючы рашэнням, прынятым Мінгарвыканкамам, мы з вамі дастаткова выразна прасачылі шляхі збліжэння двух непрымірных аб'ектаў — САГ і бадзяхных ці, як іх называюць афіцыйна, безгаспадарных жывёл.

Набліжаецца крытая машына сагаўцаў — і ўсё ідзе сваім парадкам: сачкі, праследаванне, загрузка. Дзяўчынка, якая шукала свайго сабаку і дзяжурала некалькі дзён каля пункта прыёму бадзяхных жывёл, расказвала, што сагаўцы часта прывозяць ужо мёртвых сабак.

Што ж датычыцца шаленства, то гэта на самай справе смяротна небяспечнае захворванне: спачатку на працягу 1-2 дзён развіваецца недамаганне, затым з'яўляецца больш у вобласці пакуса, страх. Асноўныя ж сімптомы — гідра і аэрафобія, г. зн. калі хворы не ў стане ні папіць, ні прайсці па вуліцы, апасаючыся самага нязначнага ветрыка. На фоне гэтых сімптомаў развіваецца агульны параліч і чалавек памірае. Медыцына пакуць не ў стане што-небудзь зрабіць і прапануе толькі ўсім прафілактычныя прывіўкі. Таму што ўспрымальнасць да шаленства агульная. У Мінску, дзякуй Богу (прынамсі ў апошні час), не за-

рэгістравана выпадкаў захворвання. А васьм у Сморгонскім раёне нядаўна памёрла жанчына. Справа абстаяла наступным чынам: з забітай лісы здымалі шкуру, звер быў носьбітам вірусу шаленства, а сімптомы правяліся ў захварэўшай толькі праз паўгода. Як бачым, не толькі сабакі апасныя ў гэтым плане. Але і яны таксама. Таму баяцца ўкусав, вядома, трэба. Усё пытанне ў тым, хто кушае: безгаспадарныя ці адкармленыя, дагледжаныя хатнія. У Мінску за мінулы год колькасць пакусаных склала 3590 чалавек, з якіх 1512 — дзеці. За пачаткі года бегучага года лічба складае каля 1700 чалавек. А найбольшую «актыўнасць» праяўляюць сабакі ў Віцебскай і Магілёўскай вобласці — дзесяці каля дзякоў тысяч пакусаных. Асноўная частка людзей (дзесяці каля 80%), звярнуўшыся ў паліклінікі, пацярпелі ад укусаў хатніх жывёл, — лічыць урач-эпідэміялаг Рэспубліканскага цэнтру гігіены і эпідэміялогі Юрый Пятровіч Буланай. Ён таксама паведаміў аб адноснай бясскрыўднасці затраўленых бадзяхных сабак. Хоць поўнай упэўненасці ў іх бясскрыўднасці быць, вядома, не можа. Асабліва апасныя зграі безгаспадарных асобін зімою, калі іх выганяюць з падвалаў і гарычаў на вуліцы. Я, канешне, не спрачаюся, што з імі неабходна змагацца. Але змагацца так, каб не адчуваць сябе (ды і грамадства ў цэлым) забойцамі нявінных жывёл не адчуваць залігата слязмі пагляду людзей, якія згубілі, дзякуючы спецаўтагаспадарцы, сваіх любімаў. Ва ўсім свеце існуюць больш гуманныя метады барацьбы з бадзяхнымі сабакамі і катомі (такія, напрыклад, як арганізацыя пітомнікаў, ці ліквідацыя праз увардзёнае ўколаў).

Будзем спадзявацца, што закрыццё Старажоўкі не стане ракавой рысай у адносінах уладаў да братоў нашых меншых. І перанос пункта прыёму бадзяхных жывёл зменіць не толькі звышні, але і ўнутраныя рысы стаўшай для многіх сімвалам чэрствасці і раўнадушша спецаўтагаспадаркі па санітарнай уборцы.

Будзем дабрэйшымі, бо мы ж людзі, спадары!
Мікалай ЛІТВІНАЎ.

— Раю пастрчыцца, а то заграбуць на шапку...
«Крокодил».

